

A MROE, a MROSE és a MOR történetéből.

(About the MROE, the MROSE and the MOR.)

Absztrakt

A dualizmus időszakában az önkormányzati kompetenciába helyezett települési rendvédelmet megvalósító testületek a rendőrségek voltak. Ahány település, annyi rendőrség működött egymástól eltérő szolgálati szabályzattal, öltözékkel, szervezettel, fegyverzettel stb. Ez az eklektikus állapot kedvezett a rendbontóknak, akik a hírközlés és a közlekedés fejlődése által nyújtott lehetőségeket kihasználva folytatták bűnöző tevékenységüket. Ezt a helyzetet változtatta meg a falvak tekintetében a Magyar Királyi Csendőrség létrehozása. Az önkormányzati rendőrségek vezetői látva a testületeik hibáit, arra törekedtek, hogy a központi államhatalom irányítása alá juttassák szervezetüket, ezáltal biztosítva az eredményes működéshez szükséges megfelelő szervezetet és irányítást, valamint anyagi ellátást a csendőrséghez hasonló módon. Ennek a — korabeli szakterminológia szerinti — államosításnak az előkészítő fázisát alkották a különböző rendőri egyesületek létrehozása és azokban az államosítási előmunkálatok végzése.

Kulcsszavak

Rendőrségek államosítása ; Magyar Rendőrtisztviselők Országos Egyesülete ; Magyar Rendőrtisztviselők Országos Segélyező Egyesülete ; Magyar Országos Rendőrszövetség ; Magyarországi Rendőrkormányzatok Szakegyesülete

Abstract

During the Era of the Dual Monarchy, the police were the organizations responsible for providing law enforcement under the jurisdiction of respective local governments. In terms of service regulations, clothing, organization, armaments etc. local governments decided for themselves how to run their respective police. This eclectic situation made crime easier to commit, especially in light of the advances in communications and transportation. The situation in the villages finally changed with the founding of the Hungarian Royal Gendarmerie. Having witnessed the mistakes made by their local law enforcement, police leadership sought placement of their units under centralized state authority, which would ensure the necessary organizational and directional preconditions for successful collaboration and financial stability (much like how the Hungarian Royal Gendarmerie functioned). The lead-up to this nationalization – as it was referred to at the time – was the establishment of various police organizations and the associated preparatory work for successful integration.

Key words:

Nationalization of Police ; National Association of Hungarian Police Officers ;
National Relief Association of Hungarian Police Officers ; National Hungarian Police Association ;
Professional Association of Police in Hungary

*

Open Researcher and Contributor ID = Nyílt Kutató és Közreműködő Azonosító (ORCID) : <https://orcid.org/0000-0001-7819-1781>

Institutional attachments

= Szerző intézményi kötődései :

- *Bertalan Szemere Scientific Society of History of Hungarian Law Enforcement* = Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság

@: ermi_uiroda@freemail.hu

Date of registry = Regisztrálás dátuma : 2019. IX. 16.

Date of acceptance = elfogadás dátuma : 2019. XI. 10.

DOI : 10.31627/RTF.XXIX.2019.58N.29-64P

A Magyarországi Rendőrtisztviselők Országos Egyesülete (MROE) és a Magyarországi Rendőrtisztviselők Segélyező Egyesülete (MROSE) a magyarországi rendőrkongresszusokhoz kapcsolódva, szoros összefonódásban keltek életre és működtek. A Magyar Országos Rendőrszövetség (MOR) két évvel korábbi előzményekkel, 1919 januárjában született. Rövid léte alatt bizonyos tekintetben szem előtt tartotta a MROE céljait. Nevüket, esetenként még a szakirodalom részének tekintendő újságok is eltérően írták, ezért azonosításuk kellő körültekintést igénylő.¹

Előzményi tanácskozások

A *Közbiztonság*² című, első magyar nyelvű rendőri szaklapban, 1869-ben lezajlott vitát³ követően 70 fő megjelenésével, Pesten az Országházban rendőrtiszti értekezletet tartottak. Az 1871. VII. 12-én zárult *I. Magyar Országos Rendőrkongresszus*, amely elfogadta — az öt fős bizottsága által *Emlékirat* címmel szerkesztett — kongresszusi összefoglalót, egyben döntött annak a belügyminiszterhez, valamint a köz-törvényhatóságokhoz történő eljuttatásáról is. Rögzítették, hogy a rendőrintézményben is felmerült köz-igazgatási hiányosságok, a hazai rendőrség reformját is elodázhatatlanul követelik. Az *Emlékiratban* foglaltak szerint előrelépést jelentett volna az országos hatáskörű, katonai fegyelem alatt álló, de polgári szervezettel létrehozott rendőrség, az egyöntetűség teljes behozatalával, a rendőrtiszttség jog-, hatás- és működési körének törvény általi kijelölésével és a szükséges önállósítással. A hazai és a külföldi sajtóban egyaránt elismerően írtak a tanácskozásról. A belügyminiszterminiszter átvette az emlékeztetőt, bártságos, dicsérő szavait azonban nem követte érdemi intézkedés.⁴

NÉKÁM Ede gyöngyösi rendőrfőkapitány a városi rendőrségek állapotának javítását célzóan 1886. I. 17-re hívott össze rendőrkapitányi értekezletet – *II. Magyar Országos Rendőrkongresszus* elnevezéssel – amelyen 11-en jelentek meg. THURZÓ (TISZA) Miksa⁵ e tanácskozás munkálkodása sikerének tartotta azt, hogy még ebben az évben törvényi szabályozás eredményeként a rendőrkapitányokat a főispánok élethossziglan nevezték ki.⁶ Emlékiratot készítettek, melyet elvittek a miniszterelnöknek és kérvényt adtak be a képviselőházhoz. Utóbbi benyújtásához sikerült megnyerniük JÓKAI Mórt.⁷

1893 elején NÉKÁM Ede felhívást intézett a városi rendőrségek vezetőihez, esetelven a vidéki rendőrségek államosításának szorító igényét.⁸

Februárban HULIMKA (HEGEDŰS) Sándor szilágysomlyói rendőrfőkapitány folytatta a szervezést és levélben arról adott tájékoztatást, hogy az 1893. III. 4-re és 5-re összehívott *III. Magyar Országos Rendőrkongresszusra* a hónap közepéig már csaknem ötvenen jelentkeztek. Budapesten, a vármegyeháza nagytermében NÉKÁM Ede elnökletével lefolyt értekezlet *Emlékirata*, több kormánytaghoz és a Tisztelt Ház elé is eljutott, de azt érdemi intézkedés nem követte. A tanácskozás tíz fős bizottságot hozott létre, amely az *Emlékiratot* véleményezte annak szövegét véglegesítette és a jövőben figyelemmel kísérte a vidéki rendőrségeket, valamint felmerült egy országos rendőrkapitányi egyesület megalakítása is.⁹

HULIMKA (HEGEDŰS) Sándor 1904 nyarán levélben kereste fel kapitánytársait avégből, hogy egyetértés esetén tanácskozásra jöjjenek össze. Hat kérdésre kért választ, jelezve, hogy azoktól teszi függővé az őszi kongresszus meghirdetését. A politikai változások nem kedveztek a tervezett összejövetelnek, az nem került megtartásra. A felvetésről vidéki lapok is adtak néhány soros tájékoztatást, jelezve, hogy a pontos időpont még nem ismeretes.¹⁰

MOLNÁR Lajos szekszárdi rendőrkapitány a századfordulón kezdeményezte a vidéki rendőrkapitányok mozgalmának felszínén tartását, melynek egyik megnyilvánulása ifj. gróf csíkszentkirályi és krasznahorkai ANDRÁSSY Gyula Gábor Manó Ádám belügyminiszter 1906. V. 8-án történt felkeresése volt, az akkor tartott *IV. Magyar Országos Rendőrkongresszus* kapcsán. A miniszter a vidéki rendőrség államosítására irányuló kéréssel kapcsolatban közölte, hogy annak teljesítése most nem lehetséges, de egyéb módon segíteni fogják a városi rendőrségeket.¹¹

(I.sz. melléklet)

A MROE létrehívása

1907-ben HULIMKA (HEGEDŰS) Sándor Budapestre hívott össze értekezletet, melyet igyekezett előzetesen a sajtóban nyilvánosságra hozni, illetőleg az újságírók támogató megnyerését elérni. A vidéki újságok rövid hírekben adták közre, hogy a februárra összehívott kongresszus fő témái lesznek a vidéki rendőrségek közérdekű ügyei, a vidéki rendőrség újjászervezése és a rendőrtisztviselők országos egyesületének megalapítása. Kitértek arra is, hogy településükről ki képviseli a rendőrséget.¹²

A tanácskozásra előzetes programtervezet is készült.¹³ A programtervezet pontjai voltak:

- 1907. II. 17-én este 7 órától ismerkedési találkozás a Pannónia Szálló éttermében.

- 1907. II. 18-án délelőtt 10 órakor értekezlet Pest vármegye székházában.
- Tisztviselői kar megválasztása.
- Egyesület alapítására előterjesztés.
- 1907. II. 19-én délelőtt tisztelgés, államrendőrségi intézmények megtekintése.
- Este bankett.

A kongresszus, amelyen a főkapitányokon kívül rendőrtisztviselők is részt vettek, 1907. II. 17-18-19-én zajlott le és utólag is nagy sajtóvisszhangot kapott. Az 58 rendőrtisztviselő¹⁴ tanácskozásán a belügyminiszter dr. MATYASOVSKY György titkárral képviseltette magát, a fővárosi rendőrségtől GEGUS Dániel és SZÉKELY Vladimir budapesti rendőrtisztviselők jelentek meg. A megbeszélés lényege továbbra is az volt, hogy a vidéki rendőrségek bajainak orvossága az államosítás, jóllehet többször kerültek szóba más tennivalók is. Ismét elfogadtak memorandumot, amelyet 1907. II. 20-án adtak át a kormány tagjainak, a parlamenti pártok elnökségeinek és a sajtó egyesületeknek.¹⁵ Az emlékirat tartalmát, — amely hasonlatos volt az 1893-ban megfogalmazottakhoz — a napilapok kivonatossan közreadták:

- A rendőrség államosítás útján szerveztessék újra.
- A javadalmazás és a minősítés egyforma legyen a fővárosi államrendőrség hasonló tisztjeivel, úgyszintén az egyenruházat, a fegyverzet és a fegyverhasználati jog.
- Szolgálati pragmatika és fegyelmi törvény alkottassék és politikai kérdésekben a bíróság legyen ítélő fórum.
- A mostani rendőrtisztek és a legénység az új rend idején is mai rangjukban, állásukban maradhassanak.
- Legyenek legénységi előkészítő iskolák, vizsgálat.
- Az országban kerületenként szerveztessenek főkapitányságok, mint másodfokú fórumok.¹⁶

A kommentek meglehetősen jól érzékeltették a vidéki rendőrség helyzetét és a változtatásért folyó küzdelem célját. A *Pápai Hírlap* szerint „*Valóban szükség van rá, hogy valami történjék a vidéki rendőrségek ügyében. A rendnek, a polgárok egyéni, vagyoni biztonságának vagyunk hívei. S ha arra gondolunk, hogy sokszor a legigyekvőbb, legtevékenyebb rendőrkapitánynak is mily csekély, csekélységével is kevesebb erejű, szakképzettség nélkül szükölködő végrehajtó erő, végrehajtó közegek állnak rendelkezésére, — aggodalommal kell az embernek arra gondolnia, hogy rendkívüli esetek felléptekor ugyan mit tudna egyik-másik kisebb vagy akár közepes magyar város rendőrsége tenni. Példáért nem kell messzire fáradnunk.*”¹⁷

1907. II. 18-án alapították meg *A Magyarországi Rendőrtisztviselők Országos Egyesületét (MROE)*, melynek alakuló közgyűlését 1907. XII. 17-én tartották a fővárosban. Az egyesület, — melynek ekkor 80 vidéki rendőrkapitányság volt a tagja — alapszabályait a belügyminiszter 1907 nyár közepén hagyta jóvá.¹⁸

Az alakuló közgyűlés programtervezetének napirendi pontjai voltak:

- 1907. II. 16-án délután 5 órakor választmányi ülés a Pannónia Szállóban.
- 1907. II. 17-én délelőtt 10 órakor Pest vármegyeháza dísztermében elnöki megnyitó.
- Választmány jelentése, az 1908. évi költségvetés előterjesztése.
- Zárt ülés. Tisztségviselők és választmány megválasztása.
- MALYÁTA Ágoston rendőrkapitány, a temesvári rendőrség bűnügyi osztályvezetőjének, előterjesztése a javadalmazásról.
- MALYÁTA Ágoston javaslata segélyező egyesületre.
- Dr. ANGYAL Armand győri rendőrfőkapitány előadása a városi rendőrségek helyzetéről.
- MISKOLCZY László budapesti államrendőrségi rendőrkapitány előadása a rendőri jogról.
- Dr. SÁRKÁNY Ármin¹⁹ rendőrkapitány a pécsi rendőrség bűnügyi osztályvezetőjének előadása a rendőrtisztviselők fegyelmi törvényeiről.
- Este 8 órakor ismerkedési estély, díszvacsera a Royal Szállóban.²⁰

Az egyesület székhelye Budapest lett, hivatalos lapja — melyben az egyesület nevével önálló rovat indult — a *Közbiztonság* volt, elnöke pedig HULIMKA (HEGEDSŰ) Sándor. A tagsági díjat évi 6 koronában határozták meg. Az alapszabálytervezetet dr. ANAGYAL Armand dolgozta ki, melyet — megvitatását követően — módosításokkal fogadtak el. Választottak tovább két társelnököt, négy alelnököt, három titkárt, egy pénztárost, 12 tagú választmányt és annak hat póttagját, valamint három számvizsgálót. Az egyesület társelnökeivé dr. ANGYAL Armandot és SÁRKÁNY Ferenc komáromi főkapitányt választották. Alelnöknek kérték fel dr. HADADY Endre kolozsvári főkapitányt, TAPOSSY Márton karcagi főkapitányt, KISFALUDY József szombathelyi főkapitányt és VÁCZY József kassai főkapitányt.²¹

A Közbiztonság folyóirat címlapján feltüntetésre került: „Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapest VI. Aradi utca 16. Közbiztonság (Rendőri Lapok) a Magyarországi Rendőrtisztviselők Országos Egyesületének hivatalos közlönye.” E helyütt volt az egyesület hivatalos helyisége is. A MROE külön, önálló rovatának vezetője HULIMKA (HEGEDŰS) Sándor lett, állandó munkatársai dr. ANGYAL Armand győri, GLÜCK (GERŐ) Armin nagyvárad, dr. SZALAY József szegedi, HOLLADY Nándor besztecerbányai, dr. CSUHAY Sándor gyöngyösi, THURZÓ (TISZA) Miksa Szepes-váraljai, PETERDYKálmán²² esztergomi főkapitányok voltak.²³

Az alakuló közgyűlésre HULIMKA (HEGEDŰS) Sándor, mint ideiglenes elnök terjedelmes, remek-beszabott beszámolót²⁴ készített kiemelve, hogy az addig lefolyt tanácskozások egyik legnagyobb vívmánya az országos egyesület megalapítása volt. Az egyesület teendőinek legfontosabb feladatát az államosítás témájával való foglalkozás alkotta, mellyel azonban az egyesületi feladatkör korántsem merült ki. Az ideiglenes elnök megemlítette, hogy nyomozások során kiváló eredményeket is elértek, valóságos feltámadást jelentett a rendőrtisztviselők magára találásával létrehozott egyesület, melynek szervezési munkálatairól részletesen írt. A fővárosi és a vidéki rendőrség fegyverbarátságának fényes igazolását látta abban, hogy az egyesületnek 106 budapesti rendőrtisztviselő tagja volt. Erősítette továbbá az egyesületet 67 város rendőrtisztviselőinek tagsága, valamint pártoló települések és tagok is, 66 város rendőrsége azonban nem reagált az egyesületbe történő belépést illetően.²⁵

1907. X. 14-én, a februárban megtartott kongresszus nevében és megbízásából, erkölcsi és anyagi támogatást remélve, felhívással fordultak a vármegyékhez és a városokhoz, kérve őket, hogy alapító vagy pártoló tagként lépjenek be az egyesületbe. A felhívást megküldték főuraknak, főpapoknak, ismert jótékonykodóknak, pénzügyintézeteknek, egyesületeknek. Az ideiglenes elnök a taggyűjtést végzők közül többeket is megnevezett, különösen MALYÁTA Ágoston temesvári rendőrkapitányt, hangsúlyozva az alakulás körül végzett kiemelkedő szellemi tevékenységét is. Az egyesület nevében köszönetet mondott az előzettekben említetteknek.²⁶

Egy nagyközségi rendőrbiztos megkeresése alapján felmerült, hogy a tisztviselői állást betöltő települési rendőri vezetők is tagjai lehessenek a mozgalomnak. Részvételük bizonyosan nagymértékben erősítette volna az egyesület célkitűzéseinek megvalósítását, azonban sikeres előrelépés e téren nem következett be.²⁷

Az ideiglenes elnök kitért arra az 1907 tavaszán hozott belügyminiszteri rendeletre, amely a törvényhatósági és a községi alkalmazottak hivataluktól való felfüggesztésénél kívánt az alsófokú fegyelmi hatóságoknak útmutatást nyújtani. E rendelkezéssel száműzhetőek voltak a fegyelmi eljárásokból a személyes bosszútól, a pártpolitikai színezettel vagy magánérdekből vezérelt döntések, melyeknek célja az üldözést folytatók érdekközösségébe tartozóknak állás biztosítása.²⁸

Zárótémaként a cigány ügy rendezésének a témáját hozta fel, jelezve, hogy pályázat kiírásával is kívánják a megoldást elősegíteni. Az elnöki beszámolót követően több előadás is elhangzott.

DEMIDOR Ignác nagykárolyi rendőrkapitány előadásában szólt a vidék közbiztonságáról, a városi rendőrségek szervezési hiányosságairól és szorgalmazta az államosításra fordítandó négy milliárd nyolcszáz ezer korona költség biztosítását. MALYÁTA Ágoston ismertette a rendőrségi alkalmazottak nyugdíjazási viszonyait valamint a nyugdíjpótló és segélyező egyesület alapszabály tervezetét, később pedig bemutatta elképzelését a vidéki rendőrség egyöntetű javadalmazásáról, az egyenruházatról, az egységes rangjelzésről illetőleg címzésről. Dr. ANGYAL Armand a városi rendőrség helyzetéről és a szakoktatásról, MISKOLCZY László a rendőrségi jogról és az eljárás önálló fejlesztéséről, dr. SÁRKÁNY Ármin a rendőrtisztviselők fegyelmi törvényeiről értekezett.

A királyhoz hódoló táviratot intéztek.

Az összejuvetel a korábbiakhoz hasonlóan, a fővárosi és a vidéki lapok által is támogató visszhangot kapott. Egyes újságok esetében rövid közlemény, egyesekben kivonatos közreadás, másokban részletes ismertetés formájában, igaz, néha időpont és névelírásokkal.²⁹

A *Tolnai Világlapja* című folyóirat 1908. I. 5-én, címlapon jelentette meg HULIMKA (HEGEDŰS) Sándor, dr. BODA Dezső és dr. ANGYAL Armand mellképeit.³⁰

A *Népszava* folyóirat szerint csupán bérharcról volt szó, mivel „Az államosításra törekvés a biztos állás végett van.” Minősítette a lap a rendőrzeteket, amikor az újságban olyan tartalmú cikk jelent meg, mely szerint a rendőrkapitányok lábba tiporják a jogot, „rugdossák”, bezárják és toloncolják a munkásnépet. Mivel a 67 küldött elfogadott egy határozati javaslatot, hálát mondott a belügyminiszternek, hogy képviseltette magát, továbbá a díszelnököknek, hogy az értekezlet fényét emelték. Ezért a

Népszava újságban olyan szöveg jelent meg, hogy „*Bolond volna a belügyminiszter ezek után a fizetés-emelésről és az államosításról beszélni.*” Elég, ha a „*fényt emelik.*” Az egyesületet „Magyar Rendőrkapitányok Országos Egyesülete” névvel illetve a szerkesztőség.³¹

Ekkortól a vidéki rendőrtisztviselők tanácskozásai a MROE égisze alatt folytak.

Az egyesület védőivé választották ifj. gróf csíkszentkirályi és krasznahorkai ANDRÁSSY Gyula Gábor Manó Ádám belügyminisztert és gróf futaki HADIK János Kelemen Béla államtitkárt. Díszelnökök lett Magyar Királyi Belügyminisztérium három tanácsosa mellet dr. BODA Dezső a fővárosi rendőrfőkapitány. Az említetteknek díszoklevelet adtak át 1908. III. 23-án délelőtt. A tíztagú küldöttséget dr. ANGYAL Armand vezette. A köszönő szavakat követően a belügyminiszter kijelentette, hogy a legnagyobb figyelemmel fogják kísélni az államosítást.³²

A MROSE magalakulása és működése

Az 1907. évi decemberi kongresszuson már kimondta megalapítását, Budapest székhellyel, *A Magyarországi Rendőrtisztviselők Segélyező Egyesülete (MROSE)*. Az 1908. XII. 6-án keltezett, majd a 1908. XII. 13-án tartott közgyűlésen elfogadta a MALYÁTA Ágoston által bemutatott, 26 szakaszból álló alapszabályzatot, melyet 1909. V. 12-én hagyott jóvá a belügyminiszter megbízásából a tárca rendőri ügyosztályának vezetője.³³

Az egyesület céljaként került megfogalmazásra a rendes tagok betegség esetén történő, az orvosi díjak és gyógykezelési költségek fedezésére irányuló segélyezése, özvegyeiknek és kiskorú árvaiknak pénzbeli évi segélyezése, továbbá a rendes tagoknak baleset, szolgálati sérülés esetén bizonyos évi segélyösszeg nyújtása, valamint részletekben törlesztendő pénzkölcsön nyújtása. Az egyesület, alapító-, pártoló- és rendes tagokból állt. Alapító tagok azok lehettek, akik az egyesület javára legalább 100 koronát adományoztak. Pártoló tag lehetett minden feddhetetlen életű egyén és erkölcsi testület, ha legalább három éven át évente 20 koronát adományozott az egyesületnek. Rendes tag lehetett a MROE minden rendes tagja 24 korona éves tagdíj havi bontásban történő befizetésével. Az alapszabály részletesen rendelkezett továbbá a tagfelvétel módozatairól, a tagsági viszony kezdetéről és megszűnéséről, a rendes tagok jogairól és kötelezettségeiről, a segélyezésre vonatkozó igényről, a pénzkölcsönökről, az egyesületi vagyon kezeléséről. Az egyesület döntést hozó és irányító szerve a közgyűlés és a választmány volt, melyben a tevékenységet a tisztikar irányította, amelyet a felügyelő-bizottság ellenőrzött. A közgyűlés évente ülésezett, melyet megelőzött a 12 tagú választmány ülése. A felvett jegyzőkönyveket az elnök, a jegyző és két rendes tag illetőleg az elnök, a jegyző és két választmányi tag hitelesítette. A tisztikarba egy elnök, egy társelnök, két alelnök, két jegyző, egy titkár, egy könyvelő és egy pénztáros tartozott. Közülük a titkár, a könyvelő és a pénztáros az évi közgyűlés által megállapított tiszteletdíjban részesült.³⁴

Az elnök dr. SOMOGYI Szilveszter szegedi főkapitány, a társelnök SZALAY Mátyás szabadkai főkapitány, a titkár dr. STECZ László kaposvári rendőrkapitány, a jegyző THURZÓ (TISZA) Miksa, a pénztáros HOLLADY Nándor lett. Továbbá az elnöki tisztet betöltötte:

- 1909-ben dr. HADADY Endre³⁵, 1910-ben és 1911-ben Budapest V. Ferenc József tér 7.;
- 1912-ben MISKOLCZY László³⁶ Budapest VI. Aradi utca 16.;
- 1913-tól ismét dr. SOMOGYI Szilveszter³⁷ Budapest VI. Aradi utca 16.;
- 1914-től pedig dr. RIMÓCZY József miskolci főkapitány Budapest VI. Teréz körút 25. alatti székhellyel.³⁸

A MROE 1908. III. 23-án tartotta első választmányi ülését, ahol irodalmi bizottság létrehozásáról döntöttek, amely a *Közbiztonság* szaklap szerkesztési feladatait látta el. Bizottsági tagok a szerkesztők és MOLNÁR Lajos valamint dr. SÁRKÁNY Ármin voltak. Elhatározták továbbá azt is, hogy szindikátust létesítenek a tisztviselők erkölcsi érdekeinek megóvására. HULIMKA (HEGEDŰS) Sándor ezen a választmányi ülésen, a rendőrtestületből történt távozása okán lemondott egyesületi elnöki posztjáról, utóda dr. ANGYAL Armand lett.³⁹

A Budapesten 1908. XII. 13-án tartott második évi rendes közgyűlésen elnöki tisztségében megerősítették dr. ANGYAL Armandot, társelnökké pedig KUTSERA István pozsonyi főkapitányt választották. A közgyűlés elfogadta a költségvetést és az évi jelentést, majd határozatot hozott arról, hogy minden alkalmat megragad az egyesület, hogy a vidéki rendőrség helyzetére a figyelmet felhívja és jelezze, hogy az egyetlen megoldási mód az államosítása.⁴⁰

Az alapszabályok elfogadásával megerősítették a Magyarországi Rendőrtisztviselők Segélyező Egyesületének megalapítását.⁴¹

A meghirdetett két szakirodalmi pályázatra — melyeknek címei „*A vidéki rendőrség államosítása.*”, illetve „*A cigány ügy rendezése.*” voltak — 16 dolgozat érkezett. MISKOLCZY Lászlónak a vidéki rendőrség államosításáról szóló tanulmánya⁴² 200 korona jutalmat és különös dicséretet nyert. E dolgozatot a testülettörténetről írók a későbbiekben is magas szintűnek minősítették. A szerző foglalkozott az akkori állapotokkal, a rend fogalmával, összetettségével, a rendőrség jogával illetőleg jogkörével és szervezeti elképzelésekkel is. Az elképzelés szerint az országos rendőség szervezetei többszintű tagozódásban a belügyminiszter legfőbb hatósága alatt működtek volna. Második helyeztként nemesszeghi NEMESSZEGHY Endre budapesti rendőrfogalmazó 100 korona jutalmat vehetett át. A cigány ügy rendezéséről szóló legjobb munka, MALYÁTA Ágoston tanulmánya 100 korona díjat kapott, a 75-75 koronával elismert 2. és 3. helyezést pedig TAPOSY Márton és nemesszeghi NEMESSZEGHY Endre érték el.

A közgyűlés résztvevői elhatározták, hogy a *Közbiztonság* című lap részére évi 1 000 korona segítséget nyújtanak. A közgyűlést este a Royal Szállóban vacsora zárta.⁴³

Már az 1908. III. 23-án tartott választmányi ülésen kimondták, hogy az államosítás iránti küzdelmet lankadatlanul kell folytatni. E célból levélben megkeresték a vidéki rendőrkapitányokat azzal, hogy szívós kitartással hassanak oda, hogy a városok is kérelmezzék a rendőrség államosítását. Az ülésig Szeged, Arad, Kolozsvár, Győr, Szabadka, Sopron, Bártfa, Hajdúböszörmény, Nyitra, Lugos, Makó, Körömbánya, Dobsina, Veszprém, Poprád, Szekszárd, Dés, Szamosújvár, Karcag városok közgyűlései intéztek az államosítást szorgalmazó feliratot a belügyminiszterhez. Az aláíró dr. ANGYAL Armand elnök és pozsegi KAVEGGIA Béla titkár kérték kártársaikat, hogy legyenek hithű katonái a MROE zászlajának, melyre az „Államosítás” jelszava van írva.⁴⁴

1909. XI. 14-én a harmadik, évi rendes közgyűlés megtartására Budapesten a vármegyházában dr. ANGYAL Armand elnökletével került sor. Kevesen jelentek meg. Tervezett témák voltak a fizetések, szakkérdések, a *MROSE* immár jóváhagyott megalakítása, működésének folytatása a tavasszal történt belügyminiszteri rábólintás után. Pozsegi KAVEGGIA Béla titkári jelentése szerint a MROE-nak 537 rendes, 24 alapító és 18 pártoló tagja volt. az egyesület pénztárosi tisztségét betöltő dr. vadai VADAY László budapesti rendőrkapitány előterjesztésére az 1910. évi költségeloirányzatot 5 090 korona 5 fillér bevétel és 5 064 korona 25 fillér kiadással elfogadták. A tagdíjfizetési morál kívánnivalókat hagyott maga után, mivel 3 000 koronát meghaladó hátralék mutatkozott.

MISKOLICZY László felolvasta a rendőrség fejlesztéséről készült írását. Az elnökség felkérésére készített értekezésben kizárta a rendőrséggel kapcsolatban abszolút elmélet létezését, mivel azt meglátása szerint a gyakorlatban működő dolgok egymáshoz való viszonyától elválasztani nem lehetett. A fejlesztés lényegét a rendőrség működési jogalapjának a rendezésében és a szervezeti élet megerősítésében látta. A csendőrségnek a városi rendfenntartásba történő bevonását nem tartotta helyénvaló megoldásnak. Végső következtetésként az államosítást szűrte le. Zárógondolataiban kitért a lakímbejelentő hivatalra, a bűnügyi nyilvántartásra és a toloncügyre. A rendőri közigazgatás irodalmának fejlesztését célzóan MISKOLCZY Lászlónak *A vidéki rendőrség államosítása* valamint a *Cigánykérdés rendezése hazánkban* című pályanyertes munkáit az egyesület saját költségén kinyomatta és szétosztatta.⁴⁵

Elhangzott előadások voltak még:

- a selmecbányai főkapitány szerzőségével *A rendőrkapitányok fizetésének rendezése függetlenül a városi törvénytől*;

- továbbá dr. ANGYAL Armand *A városok kongresszusa és a rendőrség*;

- valamint dr. vadai VADAY László *Javaslat a szolgálati pragmatikára* címmel.

Utóbbi a közgyűlés vita után elfogadta és javasolta felterjesztését a belügyminiszterhez. 300-300 korona pályadíj kitűzésével két téma kidolgozására irányuló pályázatot hirdettek meg, nevezetesen 1.) A vidéki rendőrség bajai és miképpen orvosolhatók azok, 2.) Szociális élet, munkásmozgalmak és a rendőrség. A munkákat 1910. VIII. 1-éig az egyesületi titkárhoz kellett megküldeni. Az egyesület tisztí ügyészévé választották dr. csikcsatószegi és szentimrei GYÖRFFY Gyula ügyvédet, országgyűlési képviselőt, aki a MROSE tisztí ügyészi feladatait is ellátta.⁴⁶

A MROE közgyűlés után nyomban megtartották a *Magyarországi Rendőrtisztviselők Országos Segélyező Egyesületének* (MROSE) alakuló ülését. Délben a Royal Szállóban közös ebéd tartottak.

Időközben a városokhoz érkeztek megkeresések a különböző tanácskozásokra történő tisztviselői kiküldetésekre, mégpedig úgy, hogy a költségeket a küldő település közönsége fedezze.

Nagykároly rendezett tanácsú város képviselőtestülete 1910. XII. 18-án határozott a MROE megkeresésére arról, hogy annak köz- és választmányi üléseire egy rendőrtisztviselő kiküldetésének költségeit a város terhére utalványozza.⁴⁷

A *Városok Lapja* 1911 tavaszán arról adott hírt, hogy Esztergom képviselőtestülete nem zárkózott el a kapitánynak a MROE kongresszusán történő részvételétől, de az nem lehetett kiküldetés és a költségeit sem fedezte a város. Ugyanis a MROE működése az államosításért folyt, a város képviselőtestülete pedig azt nem pártolta. Így tehát a kiküldetés alkotmányvédelmi szempontból aggályosnak volt tekinthető.⁴⁸

1910. XII. 18-ára országos gyűlést hívott össze Budapestre dr. ANGYAL Armand. Értesülések szerint a negyedik évi rendes közgyűlésen szóba került a tíz legnagyobb magyar város rendőrségének az államosítása.⁴⁹ A Royal Szálló dísztermében megtartott ülésen⁵⁰ megtárgyalták a MISKOLCZY László által elkészített államosítási törvénytervezet, mellyel kapcsolatban a választmány arról döntött, hogy a tervezetet három hónap alatt megvitatják, majd a miniszternek felterjesztik. Ekkor választották alelnökké HOLLADY Nándort, aki a *Köztelek* rendes munkatársa is volt.⁵¹

1911. II. 18-án délután öt órától, éjjel 11 óráig ülésezett Budapesten a törvényelőkészítő bizottság MISKOLCZY László elnök vezetésével.

A törvénytervezet megvitatására a következő nap délelőtt a Royal Szálló külön termében választmányi ülést tartottak 30-35 vidéki rendőrtisztviselő részvételével.⁵² KUTSERA István az egyesület társelnöke vezette a tanácskozást, amelyen pezsgő vita folyt délután két óráig. A tervezetet kinyomtatták és a vitán résztvevőknek megküldték. Elhatározták, hogy a lehető legrövidebb időn belül a belügyminiszterhez felterjesztik, melynek végrehajtásával GLÜCK (GERŐ) Ármint bízták meg.⁵³

1911. II. 19-én délután három órakor a segélyező egyesület tartott ülést a következő napirenddel: 1. Engedélyezett sorsjáték. 2. Jövendőbeli vagyongyűjtés. (ez lesz a vagyoni alap) 3. a segélyező egy- lethez benyújtott folyamodvány tárgyalása. Rögzítésre került, hogy ne legyen kapkodás, alaposan meg kell beszélni az ügyeket.⁵⁴

1911. III. 25-én délelőtt 10 órakor a MROE és MROSE Budapesten a Royal Szálló egyik kistermében tartott rendkívüli közgyűlést. A tervezett témák között szerepelt a sorsjáték, az alapszabály módosítása és tagfelvétel is.⁵⁵

A közgyűlésen elfogadásra került MISKOLCZY László törvénytervezete, amelyet a miniszterelnöknek és a belügyminiszternek 1911. III. 29-én át is adtak.⁵⁶

GEGUS Dániel egyik visszaemlékezésében arról írt, hogy a fővárosban tartott MROE közgyűléseket követően „... *rendesen felkerekedett egy deputáció s memorandumokkal sorra házaltuk a kormány illetékes tagjait. [...] Az elnök mindenhol mondott egy dikciót, a miniszter beígérte az államosítást s mi boldogan távoztunk a lekötelő majesztétikus kézfogás után s egy darabig hittük, hogy jól végeztük a dolgunkat. Tíz esztendőn keresztül nem volt olyan államférfi, akinél meg ne fordultunk volna.*”⁵⁷

A törvénytervezettel kapcsolatos egyesületi tevékenység áthúzódott 1911 tavaszáig. Szövegét több újság is közzétette, köztük a *Nagybánya* című lap az 1911. I. 2-ai ismertetés alapján. A tervezet hozzávetőlegesen 60 szakaszból állt. Rögzítette, hogy a polgárok személy- és vagyónbiztonsága feletti örködési állami feladat. Részletesen tárgyalta a rendőrség hatáskörét, a határrendőrséget pedig integrálta volna az országos hatáskörű államosított rendőrség szervezetébe. A budapesti rendőrségnek különleges helyzetet javasolt a főváros állásából fakadóan. Az ipar- és cselédügyeket a magánjog területére utalta. A kihágásokat jobban megosztotta a helyi közigazgatás és az állami rendőrség között. A karhatalmat az államrendőrség adta, amelynek feladatává tette a véderő megkeresését arra az esetre ha a rendőri erő nem elégséges. A tervezett rendőrség jogszabályalkotási hatáskör egyező lett volna a fővárosi államrendőrség ilyen hatáskörével. A függetlenség egyik biztosítékaként a fegyelmi jogkört a rendőrkerületi parancsnokok és a belügyminiszter gyakorolták volna. A javaslat kitért a rangfokozatokra azok megnevezéseire, szervezeti egységekre, alegységekre és a kinevezési gyakorlatra. Az államrendőrség illetékessége a városokra terjedt volna ki, a községek és a puszták továbbra is a csendőrség kezén maradtak volna. Rendőrtisztviselői képzési követelményként maradt volna az államtudományi vagy a jogtudományi államvizsga megléte. A tervezet tartalmazta azt is, hogy városok járuljanak hozzá a költségekhez. MISKOLCZY László munkálkodásával kapcsolatban osztották a szakemberek azt a nézetet, amely szerint a rendőrhatalom és a belügyminisztérium közé másod- esetleg harmadfokú szervezetet szükséges beépíteni, továbbá a rendőrséget el kell választani a szoros értelemben vett közigazgatási szervezetektől, valamint a rendőrség hatásköre a szoroson rendőri teendőkre terjedjen ki.⁵⁸

A szegedi főkapitányi hivatal szerint a lapok egy korábbi tervezetet tettek közzé, amelyen még történt változtatás, ezért a hivatal a *Délmagyarország* 1911. IV. 2-ai számában közzétette a legújabb elképzelést, amely szerint kerületi rendőrfőkapitányságok minden királyi ítélőtáblai székhelyen felállításra kerültek volna, így Szegeden is. A kérdés csak az volt, hogy lesz-e államosítás illetőleg mikor kerül

arra sor. Az újság kitért arra is, hogy 1911. IV. 1-én a belügyi tárca költségvetési vitáján gróf szgedi és borosjenői TISZA István Imre Lajos Pál fejtegette a vidéki rendőrségek államosításának sürgető voltát, mivel a rendőri hatóságok kisebb területekre voltak szétagolva, hiányzott a kellő egyöntetűség és a kellő kontinuitás. Óriási haladást jelentett volna a városi rendőri szolgálat államosítása, akármely oldalról is tekintették át a kérdést.⁵⁹

Közben a segélyező egyesület a pénzügyminisztertől engedélyt kapott tárgysorsjátékra, mellyel kapcsolatban felhívással fordult a közönséghez. A 100 000 sorsjegyet a Légrády Nyomda elkészítette, az árusítást meg lehetett kezdeni. Budapesten 1911. XII. 30-ára tervezték a húzást 332 nyereménnyel.⁶⁰

1911. X. 21-ei – MROE és MROSE – választmányi ülést követően halasztást kértek a pénzügyminisztertől, amelyért folyamodvány átadásával közbenjárt dr. csíkszatószei és szentimrei GYÖRFFY Gyula. A sorsjegyek húzásának időpontja 1912. V. 30. lett. A sorsjegy ára 1 korona volt. A sorsjegyek értékesítését a városi rendőrkapitányok is szorgalmazták, bár annak módját érte kritika is.⁶¹

Az 1911. X. 21-én tartott választmányi ülés fontos kérdéseként merült fel, hogy dr. ANGYAL Armand lemondása miatt elnökválság alakult ki. Vélelmezett utód KUTERSA István vagy VÁCZY József. Az elnök személyében azonban csak két év elteltével történt változás.⁶²

A MROE 1911. XII. 17-én tartotta az ötödik évi rendes közgyűlését, Budapesten a Royal Szállóban, melynek fő tárgya a vidéki rendőrség államosítási javaslata volt. KUTERSA István társelnök jelentette, hogy a kormány tagjai a rendőrség államosítását közeli kilátásba helyezték. Elhangzott, hogy az utóbbi két választmányi határozat megbízta a titkárt, hogy cikksorozatot tegyen közzé a sajtóban, élve az abban rejlő hatalmas erő igénybevételével. A belügyi államtitkárnál járt küldöttség arról hozott hírt, hogy a vagyontalan városok a korábbinál nagyobb segélyben fognak részesülni.⁶³

Indítványok folytán a közgyűlés elhatározta, hogy a hatodik évi rendes közgyűlést 1912 májusában tartják meg Kassán, amelyre az alispánok és a polgármesterek útján a törvényhatóságokat is meghívják.⁶⁴

A MROE választmánya 1912. IV. 27-én, Budapesten tartott ülést, melynek fő tárgya a vidéki rendőrség államosítása volt.⁶⁵

Az *Esztergom és Vidéke* folyóirat 1912 május elején arról adott hírt, hogy a Kassára tervezett kongresszus három napos lesz, és 1912. VI. 8-án kezdődik. Ott fognak dönteni az elnöki tisztség betöltéséről, mivel arról dr. ANGYAL Armand lemondott. Ismereteik szerint az elnöki tisztségre KUTERSA Istvánt, alelnökké KISFALUDY József szombathelyi főkapitányt fogják megválasztani.⁶⁶

A MROE és a MROSE, hatodik évi rendes közgyűlését 1912. VI. 7-én, 8-án, 9-én és 10-én, Kassa és Miskolc helyszínnel tervezte. A közgyűlést megelőzte a választmányi ülés.

A MROE tervezett kassai programjának főbb napirendi pontjai voltak:

- 1912. VI. 8-án délelőtt az elnökség tisztelgett a város vezetőinél, délután 4 órakor pedig választmányi ülés tartottak a városháza nagytermében, valamint este 8 órakor hangverseny hangzott el a MROSE javára.

- 1912. VI. 9-én délelőtt 10 órakor közgyűlés kezdődött a városházán, amelyen az elnöki megnyitót követően, titkári jelentés, majd pénztári jelentés, végül pedig a költségvetés megállapítása következett. Ezután következtek az előadások. Előadók voltak dr. SZILÁRD Rezső budapesti rendőrfogalmazó, aki *Az önálló rendőri jog* címmel, HOLLADY Nándor besztercebányai rendőrkapitány aki *A rendőri szaktanfolyamok* címmel, PETERDY Kálmán esztergomi rendőrkapitány aki *A védő- és a rendőrkutyák a közbiztonság szolgálatában* címmel tartotta meg előadását.

- Délben társasbéd, majd az intézmények megtekintése és kirándulás következett. Délután négy órakor pedig újabb előadás hangzott el az orfeumban a MROSE megsegítése érdekében.

- 1912. VI. 10-én reggel Magas Tátrai társas kirándulás zárta a konferencia kassai programját.

A kassai programmal párhuzamosan zajlott a miskolci program, amely:

- 1912. VI. 7-én a választmányi üléssel indult és a miskolci városházán tartott közgyűléssel folytatódott. Elhatározták — a sorsjegyhúzás sikereire tekintettel —, hogy a városokban hangversenyeket rendeznek a MROSE anyagi lehetőségeinek növelésére. Elhatározták továbbá, hogy a bevételeiket a rendőrorzvények támogatására és nyugdíjak kiegészítésére fogják fordítani.

- 1912. VI. 7-én délután a konferencia résztvevői kirándulás az Avasra és Diósgyőrbe. Este nyolc órakor pedig hangversennyel zárult a program.⁶⁷

Az *Esztergom és Vidéke* is beszámolt a Magyarországi Rendőrtisztviselők Országos Egyesületének (MROE) 1912. VI. 10-én, Kassán megtartott hatodik évi rendes közgyűléséről és a Magyarországi Rendőrtisztviselők Segélyező Egyesületének (MROSE) Miskolcon tartott évi rendes közgyűléséről. A

kassai közgyűlésen a belügyminisztérium képviselőjében megjelent dr. zebegnyői PEKÁRY Ferenc miniszteri tanácsos és Abaúj-Torna vármegye főispánja, továbbá Kassa város polgármestere, valamint a vármegye és a város előkelőségei. Dr. zebegnyői PEKÁRY Ferenc kijelentette, hogy a belügyminisztertől írásos utasítása van arra nézve, hogy a vidéki városok rendőrségének mai szervezetét vizsgálja meg és a tapasztalatról tegyen jelentést. Ez előrevetíti az újjászervezést, mint ahogyan az is, hogy a városok segélyösszegének négy millió koronán felüli része tisztán és kizárólag a rendőrség fejlesztésére fordítandó. Az előadásokból a rendőrakutyaokról szóló előadást említették meg. A kongresszus végén a rendőrtisztviselők a székesegyházba vonultak.⁶⁸

A *Városok Lapja* című folyóirat tudósításában név szerint felsorolta a résztvevőket. A kassai közgyűlésen, mintegy 70 rendőrtisztviselő jelent meg. Dr. zebegnyői PEKÁRY Ferenc előadásából kiemelték, hogy napirenden a fejlődés, amelyet egyelőre segélyekkel támogatnak. Az előadó kérte a jelenlévők részvételét a bajok feltárásában és azt, hogy segítsenek a megoldásban. Írtak a tanácskozások lefolyásáról, a programokról is.⁶⁹

Az 1912. VI. 8-án, Kassán tartott esti hangverseny több kongresszusi résztvevő szereplését is eredményezte. Dr. ANGYAL Armand – akkor már híres dalköltő is – nyitányával kezdődött az est. Egyik helyi kapitány sajtószerezésű ódáját szavalta, GEGUS Dániel költeményeket olvasott fel, felesége pedig színművészi élményt nyújtott. Erre a találkozóra több tisztviselő magával vitte feleségét és leányát is. Másnap, a vármegyeháza dísztermében tartott körgyűlésen megjelentek a vármegye és a város hatóságainak a vezetői, hallgatóságként a város egész intelligenciája.

Az előadások elhangzását követően a résztvevők megkoszorúzták a Kassai Dóm kriptájában felsővadászai II. RÁKÓCZI Ferenc vezérlő fejedelem koporsóját. Ezután látogatás tettek Bankóra, Kassa gyönyörű kirándulólhelyére, 10-én kirándultak következő a Tátrába.⁷⁰

1912. IX. 22-én, Budapesten az I. kerületi kapitányság helyiségében tartottak rendkívüli közgyűlést, ahol szintén számtalan javaslat hangozott el a vidéki rendőrség egységes rendezésére és államosítására vonatkozólag. A témában előzőleg dr. ANGYAL Armand 19 kérdést intézett a MROE választmányának tagjaihoz, majd megfogalmazta a győri rendőrség fejlesztésére vonatkozó elképzelését. Kifejtette, hogy a vidéki rendőrség államosítása csak fokozatosan hajtható végre, ezért azt a nagy gyári és ipari gócpontokon kell kezdeni és elengedhetetlen az egységes rendőri törvény életbeléptetése. Kívánatosnak tartotta a kényszermunkára berendezett dologházi intézmény meghonosítását, amely által a szegénységélyezés is erősen lepadhatna. PETERDY Kálmán Esztergom rendőrségének modernizálására vonatkozóan tartott előadást, melynek anyagát a tanácskozáson megjelent belügyminiszteri tanácsos magához kérte. Egyik érdekessége PETERDY Kálmán gondolatainak az volt, hogy a végleges rendezésig az országra érvényes egységes fizetési kulcsot vezetett be, különbség csak a lakberekben állt volna elő.⁷¹

1913. VII. 12-14-re győri helyszínnel tervezték a következő – hetedik évi rendes, második vidéken tartott – kongresszust, amelyre dr. ANGYAL Armand meghívta a belügyminisztert. Amikor felkereste, a miniszter közölte, hogy a készség megvan a rendőrség államosítására, egy dolog kell még, pénz.⁷²

1913. VII. 12-én délelőtt 11 órakor, Győrött a főispánnál és a polgármesternél tisztelgett a tanácskozás 74 résztvevője.⁷³

Pápai híradás szerint a Magyarországi Rendőrtisztviselők Országos Egyesülete (MROE) dr. ANGYAL Armand királyi tanácsos, győri rendőrfőkapitány elnöke alatt 1913. VII. 13-án 10 órakor a városháza nagytermében, Győrött tartotta meg az 1913. évi kongresszusát, amelyen 54 rendőrtisztviselő vett részt az ország minden részéből. MISKOLCZY László budapesti rendőrtanácsos az államosítás témájáról, GEGUS Dániel rendőrtanácsos pedig *A rendőrség és a gyermekvédelem* címmel tartott érdekes előadást. A közgyűlés után a Royal Szálloda éttermében társasbéd volt, amelyet követően a résztvevők automobilon bejárták és megtekintették a város nevezetességeit.⁷⁴ A díszközgyűlés, melyen a város és a vármegye előkelőségei is megjelentek, a városháza dísztermében zajlott.

A tanácskozás résztvevői 1913. VII. 14-én kora reggel hajóval utaztak Esztergomba, ahol a *Magyarországi Rendőr- és Védőkutya Egyesület* tartotta bemutatóval egybekötött versenyét.⁷⁵ A német és osztrák érdeklődés mellett folyó versenyen megjelent *HABSBURG-Lotaringiai József Ágost Viktor Klement Maria* főherceg is, aki nagy figyelemmel szemlélte az eseményeket. Ezt kihasználva dr. PEKÁRY Ferenc elpanaszolta neki, hogy a rendőrkutya ügy sehogyan sem megy előbbre. Este a vidéki rendőrtisztviselők tiszteletére Kovácspaták nyaralótelepen társasvacsorát tartottak.⁷⁶

A győri kongresszusról a *Tolnai Világlapja* című folyóirat fényképeket közölt, megjegyezve, hogy a résztvevők száma 60 fő volt.⁷⁷

1913. VII. 14-én a tanácskozás elfogadta TANKÓCZY Gyula Szatmárnémeti rendőrfőkapitányának azon javaslatát, hogy a jövő évi rendes kongresszust Szatmárnémetiben tartsák meg.

Kínos feltűnést keltett a győri értekezleten a makói rendőrtisztikar távirata, melyben azt közölték, hogy a polgármester eltiltotta a kongresszuson való részvételtől a makói rendőrtisztviselőket.⁷⁸

Nemcsak a támogatás nyújtását, hanem a MROE addigi tevékenységének erőteljes méltatását is mutatta az 1913. évi kiadásokkal kapcsolatosan tett belügyminiszeri bejelentés „*A Magyarországi Rendőrtisztviselők Országos Egyesülete a városokat legközvetlenebbül érdeklő rendészeti kérdéseknek úgy általánosságban, mint egyes esetekben történt tárgyalásánál, valamint az 1912. évi LVIII. t.-cikk 30. §-a alapján folyamatba tett előkészítési munkálatoknál, széleskörű és hasznos tevékenységet fejtett ki. Az egyesületnek a városi rendőrségek fejlesztése érdekében kifejtett ezt a többoldalú segédkező munkálkodását kívántam méltányolni akkor, amidőn az idézett törvény 1. §-a szerint a városi rendőrségek fejlesztésére rendelkezésemre bocsátott hitel terhére 1.000 K segélyt engedélyeztem.*”⁷⁹

1913. XII. 9-én a MROE tisztújító közgyűlést tartott Budapesten a Royal Szálló nagytermében. A választások eredményeként díszelnök dr. ANGYAL Armand győri főkapitány, az elnök pedig VÁCZY József kassai főkapitány lett. Társelnökké KUTSERA István pozsonyi főkapitányt, GLÜCK (GERŐ) Ármin nagyváradai főkapitányt és KERTÉSZ Bertalan nyíregyházi főkapitányt választották. Alelnökké választották ROSTÁS István debreceni főkapitányt, dr. HADADY Endre kolozsvári főkapitányt, OBERHAMER Antal pécsi főkapitányt, dr. HEIMLER Károly soproni főkapitányt, továbbá KISFALUDY József szombathelyi főkapitányt és HOLLADI Nándor beszercebányai főkapitányt.

A tárgysorozatban hangsúlyozták, hogy egységes alapokra kell helyezni a rendőrséget.⁸⁰

A *Közbiztonság* című folyóirat 1914. évi almanachja fényképeket tett közzé rendőrökről, közöttük a két egyesület vezetőiről is.

A MROE részéről szerepelt a díszelnök, az elnök, a három társelnök, a hat alelnök, akik közül HOLLADI Nándor a MROSE pénztárnokaként volt jelölve.

A MROSE tisztségviselőiként szerepelt dr. RIMÓCZY József Miskolc főkapitánya, a MROSE elnöke, továbbá SZALAY Mátyás Szabadka főkapitánya, a MROSE társelnöke, valamint GEGUS Dániel rendőrtanácsos, szerkesztő és a MROSE alelnöke, végül pedig PETERDY Kálmán Esztergom főkapitánya, a MROSE alelnöke.⁸¹

Néhány újság 1914. VI. 6-7-t jelölte a MROE következő országos tanácskozása időpontjául, a *Szamos* című folyóirat tudósítója 1914. VI. 28-29-ét. A Szatmáron (Szatmár-Németiben) rendezendő nyolcadik évi rendes közgyűlésének napirendjéről közölt ismertetésében arról tájékoztatta az olvasókat, hogy:

- a MROE soron következő éves összejevetele 1914. VI. 28-án délelőtt kilenc órakor választmányi üléssel kezdődött.

- 10 órakor tisztelegéseket követően kezdődött a közgyűlés a városháza dísztermében, amely elnöki megnyitóból és titkári jelentésből, illetve az azt követő előadásokból állt. GEGUS Dániel fővárosi rendőr tanácsos *Kivándorlás és leánykereskedelem* címmel, ROSTÁS István debreceni főkapitány *A rendőrség és a nagyközönség* címmel, HOLLADI Nándor beszercebányai főkapitány *A társadalmi nevelés hiányai* címmel, dr. STECZ László kaposvári főkapitány *A rendőrképzés* címmel, az esztergomi alkaptány pedig *A rendőr és védőkutya szerepe a közbiztonság szolgálatában* címmel tartottak előadást, majd a javaslatokat követően társasbédre került sor, végül pedig 1914. VI. 29-én a rendezvény résztvevői közös kiránduláson vettek részt.⁸²

A *Szatmár és Vidéke* című folyóirat is közreadott egy programtervezetet, amely a téma másirányú megközelítését tartalmazta. A lap közölte, hogy az előkészületi munkálatokat TANKÓCZY Gyula főkapitány elnöklete alatt, helyi bizottság végzte. A vendégek vonattal érkeztek Szatmárra 1914. VI. 27-én délután két órakor, este hét órakor és kilenc órakor. A vasútállomáson a bizottság tagjai várták őket és átadták nekik azt a tájékoztatót, amelyből megtudhatták a tervezett programokat és szálláshelyeiket. Aznap este ismerkedés estét tartottak az Iparos Otthon nyári helyiségében. Másnap tisztelegést tettek a főispánnál, püspöknél és a polgármesternél, majd különvonattal kirándultak Szatmárhegyre ahonnan este érkeztek vissza szállásaikra.

1914. VI. 29-én reggel korán indultak a kongresszus színhelyére, majd a konferenciát követően a környék megtekintését követően az esti órákban érkeztek vissza szálláshelyükre.

Az újság név szerint közölte a kongresszusra addig jelentkezőket, akiknek száma majdnem elérte a félszázat és folyamatosan növekedett.

Zárómondatként rögzítették, hogy „A város közönsége hagyományos vendégszeretettel fogadja a körébe érkező vendégeket.”⁸³

A MÁV forgalmi főnöksége a helyi úgynevezett fürdőjáratok menetrendjét a kongresszusi programhoz igazította.⁸⁴

Szatmárnémeti polgármestere 1914. VI. 8-án jelentette be a közgyűlésének, hogy az országos rendőrtisztviselői kongresszus városukban lesz megtartva 28-án és 29-én. A kongresszusi tagok fogadása és megvendéglése olyan köteles udvariassági tény, amelynek teljesítése elől a város közönsége el nem zárkozhatott. A felmerülő, 1 000 - 1 500 koronáig terjedő költségek fedezetére a tekintetes közgyűlés előzetes felhatalmazását kérte.⁸⁵

A *Nagy-Károly és Vidéke* című folyóirat közreadta, hogy a MROE 1914. VI. 28-án délelőtt 10 órai kezdettel tartotta meg évi közgyűlését Szatmáron a városháza nagytermében. Az ülésen jelen volt dr. zebegnyői PEKÁRY Ferenc miniszteri tanácsos, a főispán, a szatmári, a nagybányai és a felsőbányai polgármester, valamint a rendőregyesületnek az ország minden részéből mintegy 80 tagja, néhányan nejeikkel. Elhangzott VÁCZY József elnöki beszámolója, majd a tervezett előadások. Táviratban üdvözlötték az uralkodót, a miniszterelnököt, a belügyminisztert, a belügyi államtitkárt és a budapesti főkapitányt. A délután két órakor tartott társasbédén mintegy 160-an vettek részt, a Szatmárhegyi kiránduláson hozzávetőlegesen százan. Ott értesültek a résztvevők a megdöbbentő szarajevói merényletről, melynek hatására a további programokról lemondtak és hazautaztak.⁸⁶

A *Heti Szemle* című lap tudósítója arról írt, hogy a rendőrtisztviselőknek egyesülése, szakképzettségre való törekvése nemcsak a rendőrtisztviselők magánügye, hanem az országnak, a társadalomnak kiválóan nagyjelentőségű témája. A kongresszuson tárgyalt szakmai témák a legközvetlenebbül érintették a mindennapi élet közbiztonságát. A kongresszus értékeként jelölte meg a cikk szerzője, hogy az ország különböző tájairól érkező hivatalnokok szakmai tapasztalataikat bemutatták „... sem lehet leki-csinylendő cél. Szélesebb látókört, bizonyosabb tájékozást és közvetlenséget szerez a rend és közbiztonság őreinek.”⁸⁷

A tanácskozáson 72 város képviselője jelent meg, többen kimentették magukat elfoglaltság, betegség miatt. Az összegyűjtelt nagy érdeklődés kísérte, színültig megtelt a városháza díszterme. A hölgyeket főleg a családkérdés tárgyalása vonzotta. Jelen voltak a közigazgatási vezetőkön kívül vallási vezetők, a bírói testület tagjai, az ügyvédi kar, a tanfelügyelőség és a város más előkelőségei. A jótollú újságíró a kongresszus többi történetét is szemléletesen tárta az újságolvasók elé. Legérdekesebb pontként GEGUS Dániel előadását elevenítette meg, jelezve, hogy a tanácsos jó előadó és nagytapasztalatú rendőr. A kivándorlásról, a cselédkérdésről és a leánykereskedelemtől szóló mondatait a hallgatóság szinte lélegzetvisszafojtva, mélységes csendben figyelte. A társadalom e fájó, szomorú kérdését új, meglepő oldalakról világította be. A többi előadás is időszerű kérdéseket érintett, az előadók jó feldolgozásban adták elő mondandójukat.

A közgyűlésen tárgyalt további témákból kiemelte az elnöki beszámolóban elhangzott kérdést, mely szerint a vidéki rendőrség sorsáról az ott szolgáló rendőrtisztviselők véleményének figyelmen kívül hagyásával ne döntsenek. Szatmár városa és annak agilis főkapitánya a készenlétben álló bizottsággal karöltve gondoskodott arról, hogy a résztvevők jól érezzék magukat a rendezvényeken, kellő szórakozásban és tájékozódásban részesüljenek. Sajnos a vasárnap délután érkezett rettenetes hír lesújtotta a kedélyeket, a tervezett további programok elmaradtak, a vendégek hazasiettek.⁸⁸

A helyi újság szerint Nagybánya közönsége várta és készült arra, hogy a tanácskozás résztvevői 1914. VI. 29-én ellátogatnak hozzájuk. Az ünnepélyes fogadtatást követően a megjelentek számára díszebédet adtak. Hangot adtak annak, hogy reményeik szerint az ország rendőrkapitányai mellett sok polgármester is el fog látogatni városukba.⁸⁹

A szatmári kongresszus ébren tartotta a rendőrakadémia alkalmazásának lehetőségét illetően a velük kapcsolatos elképzeléseket. Az *Esztergom és Vidéke* című folyóirat a rendezvényről szóló tájékoztatójában kiemelte a rendőrakadémia kapcsolatos előadást „Érdekes gyakorlati példákkal világította meg a kutya használhatóságát s meglepő kinológiai készütséggel tárgyalta a négylábú rendőr szerepét. . . . jól készült, élvezetes előadónak bizonyult. Ez az előadás megszólaltatta dr. Pekáry min. tanácsost, aki közölte a kongresszussal, hogy a rendőrkutya ügy, mely a művelt külföldön régóta méltányolt és kultivált dolog, nálunk is nagy lépésekkel nyomul előre. Ennek az előre nyomulásnak kézenfekvő eredménye, hogy a belügyminiszter őszre egy kutyaképző tanfolyamot nyit Esztergomban, ahol a rendőrkutya telep van.”⁹⁰

A MROE hivatalos közlönyében megjelentekre a szatmáriak is szívesen hivatkoztak, mondván, hogy rendkívül meleg hangon emlékezett meg a város közönségéről. A tanácskozás hű tükrét adó, ám hosszú cikkből részleteket adtak közre. Nem várt, óriási érdeklődés, lelkes hangulat és páratlan munkakedv mellett zajlott le az ideai rendes közgyűlés. A közbiztonság őrei olyan nagy számban gyűltek össze a gyönyörű provinciában, amilyen gyülekezetet egyik eddigi közgyűlésen sem volt tapasztalható. Mintha sejtették volna, hogy ez a kongresszus jelentőségében előtte jár a korábbiaknál és hogy Szatmárból, — ebből a pompás, kedves, páratlan vendéglátó városból, — csak szép és kellemes emlékeket fognak hazavinni.⁹¹

GEGUS Dániel a nyolcadik, évi rendes, Szatmáron megtartott kongresszus kapcsán véleményét tömören fogalmazta meg. „Az országos egyesület nem támadt fel többet. Valahogyan ki is merült a tartalma. Hiszen a zászlójára egyetlenegy jelszó volt felírva: államosítás. Ezt pedig Wekerléék, majd Nádosyék megcsinálták. Igaz, hogy korántsem olyan jól, mint azt mi terveztük. De mégiscsak megvan.”⁹²

A háború által alvásra kényszerített egyesület ébredését elhozta az 1917. VI. 3-án 10 órakor, a Budapesti Rendőrfőkapitányság dísztermében VÁCZY József elnökletével tartott kilencedik évi rendes közgyűlés, melyről több újság is tudósított.⁹³ A tanácskozás élénk tanácskozás folyt annak dacára, hogy a rendőrtisztviselők székhelyüket elfoglaltságuk miatt nemigen hagyhatták el és a közlekedés is nehézkes volt. A résztvevők tudomásul vették a titkári jelentést, táviratban üdvözölték a királyt. Dr. RIMÓCZY József javaslatot tett a belügyminiszter 2 000 korona irodalmi munkára kiírt pályázatára vonatkozóan. Előadás hangzott el a rendőrségnek a háborúban kifejtett tevékenységéről, mellyel kapcsolatban elhatározták szakértő bizottság kiküldését „A magyarországi rendőrség működésének története a világháborúban” című munka kidolgozására. ROSTÁS István terjesztette elő a választmány javaslatát az államosítás sürgetésére. Leírták, hogy a sok helyütt egyhatodra lefogyott személyzettel jó munkát végzett a rendőrség a három háborús év alatt. Ez is mutatta, hogy államérdek a rendőrség államosítása. A rendőrségek hatásköre annyira kibővült, hogy a korábbiaknál is erőteljesebben a városi közigazgatás mindeneiseivé váltak. A javaslat azt is tartalmazta, hogy a háború után a vidéki rendőrség helyzete valószínűen súlyosbodni fog, amelynek a közügyek fogják kárát látni. Ideje korán célszerű tehát gondoskodni arról, hogy a körülmények várható kedvezőtlen alakulása ne találja készületlenül a rendőrségeket. Ezért indítványozta a hadba vonult rendőrök hazaengedését. A közgyűlés az indítványt elfogadta és azzal memorandum társaságában a kormány elé járult. VÁCZY József elnök bejelentette a tisztikar lemondását, azonban a közgyűlés ezt nem vette tudomásul, hanem a háború tartamára a tisztikart egyhangúan megerősítette állásában, a megüresedett tisztségeket pedig betöltötte.

A MROE küldöttsége, ROSTÁS István vezetésével, 1917. VIII. 25-én délben megjelent a belügyminiszternél, hogy az államosításra vonatkozó emlékiratot átadják. Javasolták továbbá, hogy a kormány szabályozza a vidéki rendőrségek hatáskörét és az ügyeleti díjak országos rendezését. A miniszter kijelentette, hogy híve az államosításnak, a felvetett két másik kérdést pedig tanulmányozzák.⁹⁴

1918 júliusában ROSTÁS István vezetésével a miniszterelnököt is felkereste a MROE küldöttsége. Kérték, hogy a rendőrség állapotáról szóló, a napokban beterjesztendő törvényjavaslatot úgy vigyék át, hogy az államosítást egyszerre hajtsák végre és ne négy év alatt, ahogyan tervezték. Legyen egyenlő bánás a határrendőrség tagjaival együtt. WEKERLE Sándor miniszterelnök megnyugtatta a delegáció tagjait arról, hogy hátrány nem érhet senkit, így a vidéki rendőrtisztviselőket sem.⁹⁵

1918. XII. 15-én, Budapesten a fővárosi rendőrség személyi állományával együtt tartott tanácskozáson, a vidéki rendőröket a MROE tagjai és a Magyarországi Vidéki Rendőri Alkalmazottak Országos Szabad Szervezete (Magyarországi Rendőri Alkalmazottak Szabadszervezete) képviselték. A vidéki rendőrségek tisztikarában és legénységében is nagy volt az elégedetlenség, különösen a silány fizetések miatt. Több vidéki rendőrség vezetője felszólalt, javasolva a fővárosi rendőrség szervezetéhez való csatlakozást. Végül elhatározták, hogy felkeresik a belügyminisztert és memorandumot adnak át, kérve az államosítást és a vidéki rendőrség újjászervezését. A miniszter fogadta a közös küldöttséget és felszólította a megjelenteket, hogy alakítsanak bizottságot, amely tárgyaljon dr. SZILÁRD Rezső államtitkárhelyettesel.⁹⁶

Az 1918. XII. 17-ei kormányülésen a belügyminiszter ahhoz kérte a minisztertanács hozzájárulását, hogy a vidéki rendőrség illetményeit a fővárosi államrendőrség részére megállapított fizetések és járandóságok arányában rendezze. A minisztertanács hozzájárult és határozatával ki is mondta az újjászervezés szükségességét, melynek alapelveit jelentették a járandóságok megállapítása és az, hogy a kifizetésekben nem lesz késés. A belügyminiszter rendeletekben intézkedett arról, hogy a vidéki városok rend-

őrségeinek alkalmazottai 1919. I. 1-től magasabb illetményhez jussanak. Ez jelentette az államrendőrségi illetmények – fizetés, lakpénz, rendőri pótdíj és háborús segély – 90 illetőleg 80%-át, valamint az ország egész területén egységes ügyeleti díjak szedését.⁹⁷

1919. II. 9-én a MROSE Budapesten tartott közgyűlést, melyet követően küldöttség tisztelgett a Magyar Királyi Belügyminisztérium rendőrségek államosítási ügyeivel foglalkozó ügyosztály élén álló dr. zebegnyői PEKÁRY Ferenc miniszteri tanácsosnál, aki tájékoztatást adott az államosítás menetéről is. A vonatkozó törvénytervezet, a végrehajtási utasítással teljesen készen állt. A tervezetet két formában kívánták tárgyalni. Először, hogy az államosított vidéki rendőrség felállításával kapcsolatos összes terheket az államkincstár viselje, másodsor, hogy a városok is hozzájáruljanak az államosított rendőrség működéséhez. A törvénytervezet benyújtását egyelőre késleltette, hogy a belügyminiszter, az államtitkárok és a pénzügyminiszter a választói reform, sürgős munkájával voltak elfoglalva.⁹⁸

(II.sz. + III. sz. melléklet)

A rendőrszövetségekről, a Magyar Országos Rendőrszövetség (MOR), szakszervezeti és pártpolitikai kapcsolódások

A rendőrszövetség bizonyos szókapcsolatokban a XIX. század utolsó harmadában már feltűnt a magyar közönség előtt. A Bécsben 1873 tavaszán tartott első világkiállításról szóló hírekben olvasható volt, hogy a nemzetközi rendőrszövetség jól szervezett tolvajszövetséggel áll szemben.⁹⁹

A századfordulón „európai rendőrszövetség” vagy „általános rendőrszövetség” névvel politikai rendőrségi területen tűnt fel, az anarchisták elleni küzdelem reményt keltő intézményeként.¹⁰⁰

1913-ban a londoni rendőrök azért alapítottak szövetséget, hogy eredményesen keresztülvigyék illetményük emelését. Hét kerület rendőrei be is léptek a rendőrszövetségbe, később azonban a rendőrfőnök megtiltotta a csatlakozást.¹⁰¹

1923. augusztus elején Nürnbergben a VIII. Katolikus Eszperantó Világkongresszus keretében lezajlott az I. Világrendőri Kongresszus, ahol megalakult a Rendőri Világszövetség (Rendőri Világ Liga), amely eszperantista rendőrszövetség volt, az eszperantó nyelv népszerűsítését célzóan.¹⁰²

1917 nyarán a magyar sajtó új rendőrszövetség születéséről adott hírt. A rendőrtisztviselők országos szervezkedése erős egységbe kívánta terelni valamennyi magyarországi rendőrség, nevezetesen a budapesti államrendőrség, a határrendőrség és a városok rendőrtisztviselőit. A bíróságok ítéletábrái területeinek megfelelően kerületeket szerveztek egy központi tanács vezetése alatt. A kerületek az országos közgyűlés irányítása mellett képviselték volna a rendőrtisztviselők érdekeit.¹⁰³

A Magyar Országos Rendőrszövetség (MOR) az 1919. I. 25-én keltezett, a vidéki rendőrtisztviselőkhez intézett felhívásában jelezte, hogy az előző év december 15-én tartott első [előzőekben érintett, előkészítő] gyűlésen a MROE elnöksége bejelentette csatlakozását a szervezés alatt álló rendőrszövetséghez. „... *mivel rendőrségeink javarésze óhajtott, a régi társadalmi egyesületünknek: a Magyar Rendőrség [helyesen Magyarországi Rendőrtisztviselők] Országos Egyesületének elnöksége is bejelentette hozzáánk való csatlakozását...*”¹⁰⁴

Az életre hívás 1919. I. 19-én délelőtt történt, amikor másodízben gyűlt össze az ország vidéki rendőrsége Budapesten a főkapitányság előadótermében, hogy országos szövetségét megalakítsa. Dr. DAJKA Endre nagyváradi rendőrkapitány előterjesztette a rendőrszövetség alkotmányos bizottsága által elkészített alapszabálytervezetet, melyet a gyűlés elfogadott, s annak alapján a rendőrszövetséget megalakította. A Magyar Országos Rendőrszövetség (MOR) elnöke ROSTÁS István debreceni rendőrfőkapitány, ügyvezető elnöke PAYERLE Nándor újvidéki rendőrfőkapitány a belügyi tárca rendőri főosztályára berendelt kormánybiztos, titkára pedig dr. DAJKA Endre lett. A megalakulás előtt megjelent a gyűlésen a Magyarországi Rendőralkalmazottak Szakegyesülete (MRSZ) előkészítő bizottságának négy kiküldötte, hogy a vidéki rendőrséget az általuk alakítandó szakegyesülethez való csatlakozásra bírják. A tanácskozás azonban kimondotta, hogy a csatlakozás kérdéséről majd csak kellő előkészítés után a következő közgyűlésen fog határozni. A résztvevők tárgyaltak az időközben kiadott belügyminiszteri rendeletekről, majd elhatározták, hogy a belügyminiszternek memorandumot adnak át, a sürgős államosítást kérve, mivel az ország közrendjének biztosítása céljából most már mulhatatlanul szükséges a vidéki rendőrség államosítása.¹⁰⁵

1919. II. 25-én kapta kézhez a nyíregyházi rendőrség a Magyar Országos Rendőrszövetség (MOR) fölhívását, amelyben kéri, hogy alakítsák meg a Magyar Országos Rendőrszövetség (MOR) nyíregyházi szabadszervezetét. Ennek érdekében a nyíregyházi rendőrség gyűlést hívott össze, ahol felolvasták

a felhívást, ismertették a szabadszervezet célját és felhívták a jelenlévőket, hogy alakítsák meg a nyíregyházi szabadszervezetet. A megalakulást egyhangú lelkesedéssel kimondták, majd megválasztották a szabadszervezet tisztikarát. Ezután választottak 12 bizalmi férfit. Az elnök felolvasta a szabadszervezet alapszabályait, melyet elfogadtak. Elhatározták az alapítók, hogy felszólítják a rendőrség irodai tisztviselőit, lépjenek be a szabadszervezetbe. Ügyek tárgyalását követően határozati javaslatban kérték a rendőrlegénység létszámának kétszeresre történő emelését és államosítás esetén a teljes létszám átvételét. Elhatározták azt is, hogy az Magyar Országos Rendőrszövetség (MOR) legközelebb Budapesten megtartandó gyűlésén küldöttségileg képviseltetik magukat. E tudósítás szerzője citálásra érdemes bevezetőben emelte ki a rendőrök helyzetét: „*Ma, amikor a társadalom minden rétege érdekeik és jogaik megvédéséért szervezkedik a rendőrök, akik igazán derekasan kivették a részüket és becsületesen megálltak a helyüket a forradalomban, valóban megérdemlik, hogy szervezkedésüket, amellyel egzisztenciájukat akarják megszilárdítani, a társadalom minden rétege a legmelegebben fölkarolja. A rendőrök is közös táborba tömörültek, hogy összefogva közös erővel vívják ki maguknak az őket megillető pozíciójukat és tisztességes megélhetést biztosítsanak maguk, valamint családjuk számára.*”¹⁰⁶

Pár nap elteltével a nyíregyházi rendőrség szabadszervezetének a Szabolcsi Hitelbank 30 koronát, egy rendőr özvegy pedig férjének temetésén résztvevő rendőrök tiszteletdíja címén 20 koronát adományozott.¹⁰⁷ (IV. sz. melléklet)

Az 1917-ben kezdeményezett elképzelés hangsúlyozott érdekképviseleti jellegével sem értékelhető szakszervezeti vagy pártpolitikai szerveződésre buzdításként, bár az 1918. XI. 15-i tanácskozáson a szabadszervezet elnevezéssel, minősítéssel már megnyilvánultak szakszervezeti vonások.

1919. I. 19-én elfogadták a 23 oldalon kiadott, tíz fejezetből, azon belül 31 paragrafusból álló alapszabályzatot. Ez részletesen szövegezte a rendőrszövetség címéről, székhelyéről és céljáról; tagjairól; a tagok jogairól; a tagság megszűnéséről; a szövetség jövedelmeiről és vagyonáról; a segélyezésről, a rendőrszövetség szervezetéről; a helyi szabadszervezetek feladatairól; a rendőrszövetség közgyűléséről; a bizalmi férfiak testületéről; az országos rendőrtanácsról; az országos központi intéző bizottságról; a felügyelő bizottságról; a rendőrszövetség tisztviselőiről (elnök, ügyvezető elnök, hat alelnök, szövetségi titkár, számvető, pénztárnok, ellenőr, két jegyző, jogtanácsos); a tisztviselők díjazásáról; a rendőrszövetség sajtójáról; és a záróhatározatról.¹⁰⁸

„*A rendőrszövetség célja: a magyar rendőri alkalmazottak erkölcsi, kulturális, szociális és gazdasági érdekeinek megvédelmezése és előmozdítása, nevezetesen a magyar rendőri alkalmazottak egyesítése azon célból, hogy a hazafias testületi és kartársi érzést ápolják, szakbeli tudásukat fejlesszék, társadalmi helyzetüket emeljék, közös érdekeiket gondozzák, végül pedig, hogy jóléti intézmények alkotásával úgy a maguk, mint családjaik erkölcsi és anyagi boldogulását előmozdítsák.*”¹⁰⁹

A célokban fellelhetők „szakszervezeti tulajdonságok”, ugyanakkor kiemelten került megfogalmazásra, hogy „*P o l i t i k a i é s f e l e k e z e t i* irányú működés a szövetség hivatalos ténykedéséből ki van zárva.”¹¹⁰

A tagsági viszony kötött volt a helyi szabadszervezetekhez, mivel ott történt a belépés és a tagság megszűnése. A tagsági díjak a besorolástól függően havi 1 koronától két és fél koronáig terjedtek.

A szövetség szervezetei voltak: „*a) helyi szabadszervezetek, b) helyi rendőrtanácsok, c) az országos rendőrszövetség, d) a bizalmi férfiak testülete, e) az országos rendőrtanács s ennek keretén belül alakult szakbizottságok, f) az országos központi intézőbizottság, g) az országos felügyelőbizottság.*”¹¹¹

A működés szervezeti lebontásából kiemelésre érdemes, hogy az országos rendőrtanács saját tagjaiból felállított szakbizottságok között, részletezést nélkülözve ugyan, szerepelt de államosítási szakbizottság.¹¹²

A Magyar Országos Rendőrszövetség (MOR) hivatalos lapja a *Rendőrségi Lapok* című folyóirat lett.¹¹³

A záróhatározat utolsó mondata rögzítette, hogy az alapszabályzat „*Tudomásulvétel céljából a magyar állami belügyminiszterrel közlendők.*”¹¹⁴

1918 őszétől a következő év nyár végéig terjedő időszakban a Fővárosi Rendőrség személyi állományának szervezkedése változásokkal tüzdelt képsorokat vonultatott fel.

1918. X. 30-án a Gresham kávéházban megalakult a Budapesti Államrendőrségi Alkalmazottak Szabadszervezete (BÁASZSZ). A dr. SZILÁRD Rezső elnökletével lefolyt gyűlésen, több előadás elhangzását követően, bizalmi férfiakat választottak.¹¹⁵

A gyűlésen hirdették ki a Nemzeti Tanács éjszakai ülésének határozatát, mely szerint a „*Szociáldemokrata Párt legmesszebb menő támogatást ígért a rendőrségnek. Amennyiben a jelen mozgalomban a*

*résztvevőknek bármily bántalma esnék, a Szociáldemokrata Párt általános sztrájkot rendez s az esetleges elcsapott rendőrségi alkalmazottak fizetését a Nemzeti Tanács fogja folyósítani.”*¹¹⁶

Gyűlések, jelölések és választások után a tisztikarnál megalakult, majd hamarosan szét is esett a Rendőrtanács.¹¹⁷

A Budapesti Államrendőrségi Alkalmazottak Szabadszervezete (BÁASZSZ) felhívással fordult a rendőrökhöz és jelezte, hogy új vezetőség alakult, amely mint Rendőrtanács fogja az ügyeket intézni és a rendőri alkalmazottak szabadszervezetét képviselni a Nemzeti Tanácsban. Minden kormánnyal szemben megvédi a rendőröket.¹¹⁸

1918. XI. 6-án este a Böszörményi úti laktanyában a csendőrök is ülést tartottak, amelyen felszólították az egész ország csendőrségét, hogy csatlakozzanak a Nemzeti Tanácshoz. Elhatározták, hogy megalakítják a Csendőrségi Alkalmazottak Szabadszervezetét (CsASz). Szaklapjuk a régi *Csendőr* című folyóirat lesz, a legénységéből választott szerkesztőbizottsággal.¹¹⁹

1919. január elején megszűnt a Budapesti Államrendőrségi Alkalmazottak Szabadszervezete (BÁASZSZ) a tagság pedig szakszervezetbe tömörült Magyarországi Rendőralkalmazottak Szakegyesülete (MRSZ) néven, amelyen belül a fogalmazó és a kezelő kar Rendőr Alkalmazottak Szakszervezete (RASZ), az őrszemélyzet Budapesti Rendőrőrszemélyzet Szakszervezete (BRSZ) néven.¹²⁰ A szakegyesület az 1919. I. 22-én délután tartott alakuló közgyűlésen¹²¹ jött létre, amikor is kimondták azt is, hogy csatlakoznak a Magyarországi Közalkalmazottak Szövetségéhez (MKSZ). A szakszervezet titkára az a LINDER Béla volt hadügyminiszter lett, aki hangoztatta, hogy „*Soha többé katonát nem akarok látni.*” Az őrszemélyzet vezetésére, a bizalmiakból megalakult a Tízes Tanács. Az őrszemélyzet bizalmi testülete a Szociáldemokrata Párttal közvetlenül lépett érintkezésbe, ahonnan tovább irányították a szervezkedést LINDER Béla útján.¹²²

A budapesti rendőrök szakszervezetének megalakulásáról – azokat nem külön választva – távbeszélőn küldött rövid közleményben a *Délmagyarország* című folyóirat is hírt adott.¹²³

A Magyarországi Rendőralkalmazottak Szakegyesületének (MRSZ) hivatalos közlönye a *Rendőralkalmazott* című lap volt.¹²⁴

1919. II. 13-án a szegedi városi rendőrség személyi állománya gyűlést tartott, amelyen kimondták a rendőrtanács megalakulását. Mivel a nem állami alkalmazottak az elhangzott javaslat szerint nem csatlakoztak az országos mozgalomhoz, így ők a szakszervezet kebelében maradtak. Elhangzott az is, hogy bármit határoznak, a Szociáldemokrata Pártban (SZDP) bent kell maradniuk. A Magyar Országos Rendőrszövetségbe (MOR) akkor léphettek volna be, ha az a Szociáldemokrata Párton (SZDP) belül alakult volna meg. A párt helyi titkára bizalmatlanságát fejezte ki a rendőrszövetség iránt és indítványozta, hogy a rendőrök a városi szakszervezeten belül alakítsanak rendőrszakosztályt, amely képviselgetné magát a városi alkalmazottak szakszervezetében. A Városi Rendőrségi Szakosztály néven megalakult szervezet elnökének Szeged megbízott rendőrfőkapitányát választották meg.¹²⁵

1919. III. 23-án a Budapesti Rendőrőrszemélyzet Szakszervezete (BRSZ) és a szervezett magyar csendőrség hűségnyilatkozatnak beillő levelét tárta nyilvánosság elé a *Népszava* című folyóirat. A levél szerzői azt írták, hogy már hetekkel előbb a proletárdiktatúra megvalósításán munkálkodtak és annak kikiáltása óta a csendőr és a rendőr vörösgárdista lett.¹²⁶

A Magyar Országos Rendőrszövetség (MOR) 1919. III. 30-án délelőtt a Gólyavárban tartott rendkívüli közgyűlésén döntöttek arról a megjelentek, hogy belépnek a Közalkalmazottak Országos Szövetségébe (KOSZ). Dr. DAJKA Endre indítványozta, hogy az észrevételek, kifogások tolmácsolására alakítsanak bizottságot PAYERLE Nándor vezetésével.¹²⁷ A közgyűlést követően a Múzeum-kertben tartott nagygyűlésen a Vörös Őrség megalakulásáról a belügyi népbiztoshelyettes mondott beszédet. A hallgatóság között említették a csendőrség, a határrendőrség és a karhatalmi alakulatok tagjait.¹²⁸ **(V.sz. melléklet)**

Kihunyt kezdeményezések

1893-ban, a III. Magyar Országos Rendőrkongresszuson FAZEKAS Béla munkácsi rendőrfőkapitány indítványt tett egy országos rendőrkapitányi egylet megalapítása iránt. A javaslatot a kongresszus egyhangúan elfogadta és a szervezési szabályzat kidolgozásával az előterjesztést tevő főkapitányt bízta meg.¹²⁹

Az elmaradásban bizonyosan szerepet játszottak a politikai és a közigazgatási környezet hatásai. A korábban ügyvédként dolgozó, általános tiszteletnek és közbecsülésnek örvendő FAZEKAS Béla hajlott korára hivatkozással 1910-ben állásáról lemondott és közel kétévtizedes rendőrkapitányi szolgálat után a következő év január elsejével nyugalmába vonult.¹³⁰

1907. VIII. 29-én keltezett levelével HERNER István zombolyai rendőrbiztos azért fordult HULIMKA (HEGEDŰS) Sándorhoz, hogy az országban lévő nagyközségek rendőrtisztviselőit is vonják be a mozgalomba és sorsukon iparkodjanak javítani. A megkeresett javasolta a kezdeményezőnek, hogy vármegyénként mérjék fel és írják össze a kis- és nagyközségek rendőri vezetőit, majd tartsanak értekezletet. HERNER István 1907. IX. 22-ére össze is hívta Torontál vármegye községi rendőrtisztviselőit, de az értekezlet történései a kibontakozó egyesület elnökéhez nem jutottak el. A községi rendőrtisztviselők mozgalomba történő bevonását HULIMKA (HEGEDŰS) Sándor kívánatosnak ítélte, jelezve, hogy egymás megismerése, a rendőri tevékenység körülményeinek összevetése előre vivő eredményeket hozhat.¹³¹

A sajtó – messze nem olyan érdeklődést mutatva, mint a városok rendőrségei iránt – foglalkozott HERNER István ezirányú tevékenységével. 1907-ben a községi rendőrbiztosoknak kiadott felhívásáról tettek említést. A felhívásban hivatkozott a MROE azon propagandájára, amely a közbiztonsági szolgálat államosítását sürgette. Rögzítette, hogy a községi rendőrbiztosok sorsa sokkal mostohább, mint a városiaké. A legtöbb városban már rendezve van a lakbér illetmény és a nyugdíj, a községi rendőrök pedig rokkantságuk idejére nem biztosították. Részint javasolta, hogy csatlakozzanak a városi rendőrtisztviselők egyesületéhez így elősegítve az egyesület törekvését, a rendőrségek általános államosítását.¹³²

Ugyanakkor a cél elérése végett szükségesnek látta országos egyesület alakítását is, amelynek első feladata lett volna a községi rendőrségek államosításának sürgetése és kivívása.¹³³

Az 1910. XII. 18-án fél tizenegykor kezdődött, Budapesten a Royal Szálló nagytermében megtartott MROE rendes évi közgyűlésén HERNER István hosszabb indítványt adott be a községi rendőrségek újjászervezése ügyében.¹³⁴

1912. III. 31-én délelőtt 11 órakor, Szegeden a Tisza Szálló különtermében találkozott mintegy 50 községi rendőrtisztviselő, azzal a céllal, hogy előkészületet tegyenek egyesületük megalakítására. HERNER István nyitotta meg az értekezletet és üdvözölte a megjelent dr. SOMOGYI Szilveszter szegedi rendőrfőkapitányt, aki sok szerencsét kívánt a községi rendőrtisztviselők mozgalmához. Több felszólalást követően a tanácskozás résztvevői elhatározták, hogy memorandumot intéznek a belügyminiszterhez a Községi Rendőrtisztviselők Egyesülete (KRE) megalakítása tárgyában. A mozgalom célja a községi rendőrség államosítása volt.¹³⁵

A több helyütt segédjegyzőként, majd mintegy öt évet zombolyai községi rendőrbiztosként/rendőrparancsnokként szolgált HERNER István 1913 tavaszán – amikor Tóba község segédjegyzőjét helyettesítette – lovasbaleset áldozata lett.¹³⁶

1912 év elején olyan javaslat érkezett a községi rendőrtisztviselőkhöz, hogy hozzák létre a Községi Rendőrtisztviselők Országos Egyesületét (KROE). Az alapítást 1912. V. 3-ára tervezte Budapesten a Royal Szállóban tartandó összejevetelen, ahová az összes községi rendőrtisztviselőt azzal a kéréssel hívta meg, hogy minél tömegesebben jelenjenek meg a vezetők megválasztására.¹³⁷

Fejlesztés, modernizálás, reform, újra-, avagy újjászervezés olyan kifejezések, amelyek gyakran fellelhetők a magyarországi önkormányzati rendőrségek¹³⁸ jobbtáért tevékenykedő rendőrtisztviselők írásaiban. Érzékletes példát jelentenek, az 1893. évi kongresszus felirati javaslatába foglaltak, amely szerint a „...*bűnös hajlamoknak nagyon kényelmes utat nyit Magyarország városi és községi rendőrségének fejletlen állapota, mely jelenlegi szervezetében a kor által túlélt, eszközeiben szegény, a reális élet követelményeivel szemben tehetetlen s így gyökeres reformokra szorul.*”¹³⁹

A dualizmus kori magyar rendőrségek fejlődéstörténetében egyértelműen érzékelhető a magyar rendőri szervezetek államosítására való törekvés. Az államosítás korabeli kifejezés, mely alatt a kortársak azt értették, hogy az ország valamennyi rendőrségét egységes szervezetbe integrálják, amely a belügyi tárca irányítása alá helyezésével a kormány közvetlen felügyelete alá kerül.

Magyarországon a dualizmus időszakában a társadalom, a gazdaság és a technika elsősorban az utazás és a hírközlés terén megvalósult rohamos fejlődése feltétlenül igényelte a rendvédelem központi államhatalom irányítása alá vonását. A kiegyezéskor azonban a rend védelmének a témáját a magyar politikai vezetés mégsem a kormány, hanem döntően az önkormányzatok kompetenciájába helyezte.¹⁴⁰ Ennek ok alapvetően az volt, hogy a lakosság által méltán gyűlölt császári rendvédelmi szervezetek is centrális felépítésűek voltak, illetve a magyarellenés HABSBERG birodalmi homogenizációs törekvésekkel évszázadok óta az önkormányzatok viaskodtak. Ily módon az önkormányzati rendfenntartó szervezetek a szuverenitásért folytatott harc egyik színterévé váltak. A kiegyezéssel azonban a központi ál-

lamhatalom már nem idegen érdekcsoportok, hanem ismét a magyar nemzet kezébe került.¹⁴¹ Az önkormányzati kompetenciába tartozó rendfenntartási idea alól kiesett annak az egyik legfontosabb tartópillére, nevezetesen a nemzeti szuverenitás védelme. Ezzel párhuzamosan pedig egyértelművé vált, hogy a szétaprózott rendvédelem alkalmatlan az új körülményekkel harmonizáló és elvárásoknak megfelelő rend fenntartására. Ezért kerülhetett -sor a vármegyei rendvédelmi szervezetek helyébe a Magyar Királyi Csendőrség felállítására.¹⁴² Ezzel ugyan a falvak rendvédelmében gyökeres változás állt be, azonban az ország többi részében a szétaprózottság továbbra is akadályozta az eredményes rendfenntartást.¹⁴³ A XIX. század végén a közigazgatásban is jelentős centralizáció valósult meg,¹⁴⁴ amellyel szöges ellentétben állt a rend fenntartása ügyének önkormányzati kompetenciában tartása.

A centralizmus jegyében megvalósult közigazgatás fejlesztési koncepcióhoz illeszkedett a városi rendőrségek tisztviselőinek (tisztjeinek) a társadalmi szervezetek szférájában kifejtett törekvése a városi rendőrségek államosítása érdekében. A rendőrtisztviselők a magyar államfejlődés tendenciájához igazodva, a szolgálati feladataik ellátása során keletkezett tapasztalataikra alapozva sürgették szervezetük államosítását. Ennek kapcsán már a XIX. században, illetve a XX. század elején felmerültek a majdani egységes magyar rendőrség olyan fejlesztési feladatai, amelyek — egyenruházat, fegyverzet, képzés, illetmény stb. — megvalósítására a két világháború közötti időszakban került sor.¹⁴⁵

A vizsgált időszakban azonban a rendőri társadalmi szervezetek — legalább is azok egy része — nem csupán az államosítás témájával, hanem a szociális segítségnyújtással is foglalkoztak. Így a MOR nem vetette el a MROE alapvető céljait, de utat nyitott — annak ellenére, hogy azokat alapszabályzata kizárta — politikai jellegű megnyilvánulásoknak is.

Végezetül e tanulmánynak nem volt célja bővebben feltárni az államosítás elhúzódsának témakörét, csupán az érintett szervezetek tevékenységébe történő mélyebb betekintést kívánta elősegíteni.

Jegyzetek:

¹ Megjegyzendő, hogy a névváltozatok mögött nem pusztán névelírások húzódnak, hanem valóságos szervezetek, szervezeti egységek is, amelyek 1917 és 1919 között éltek s melyeknek összetévesztése nem okoz különösebb nehézséget. Érintésükre a MOR felemlítésénél kerül sor.

GEGUS — SZÉKELY: 86.p. , 115.p. , 124.p. , 139.p.

² A *Közbiztonság* (1869-1871) elméleti és tapasztalati ismereteket terjesztő heti szak-közlöny az első magyar nyelvű rendőrségi szaklap, amelynek mutatóványa száma Pesten, 1869. VII. 15-én jelent meg, FORSTNER József (1831-1875) alapításával és szerkesztésével. A rendőrség megreformálásáról szóló véleményeknek helyet adó folyóirat rovataiban a vezércikkek mellett szakcikkek, tárcák, belföldi, külföldi és vegyes hírek, szerkesztői üzenetek jelentek meg.

³ ERNYES: *A magyar rendőrség története I.* 143-148.p.

⁴ A következő tanácskozásig eltelt időszakban megtörtént a Fővárosi Rendőrség államosítása és a vidéki közbiztonságvédelem állami pillérjét jelentő csendőrség felállítása.

1881/II.tc. ; 1881/III.tc. ; 1881/XXI.tc. ; BAKOS ; O'SVÁTH ; SÁNDOR — TÖRÖK — SERES

⁵ ERNYES: THURZÓ (TISZA) Miksa életútja.

⁶ TISZA: 186.p. ; 1886/XXI.tc. ; 1886/XXII.tc.

⁷ Tisztelgés a kormányelnöknel. 131.p.

⁸ A városi rendőrségek államosítása. 3.p.

⁹ Báró BÁNFFY Dezső elnök bemutatta Magyarország törvényhatósági, szabad királyi és rendezett tanácsú városai rendőrkapitányainak TIBÁD Antal országgyűlési képviselő által beadott emlékiratát, a rendőrségnek az egész országban államosítása tárgyában.

Ogy.i.K.n. *Az 1892. évi február hó 18-ára hirdetett Országgyűlés Képviselőházának Naplója.* (X.kötet) 415p. 178. Országos ülés, 1893. március 11-én, szombaton.

TISZA: op.cit. 189-199.p. ; Rendőrkapitányok egylete. (1893. III. 7.) 8.p. ; Rendőrkapitányok egylete. (1893. III. 19.) 5.p. ;

¹⁰ TISZA: op.cit. 201-203.p. ; Rendőrkapitányok országos kongresszusa. 3.p. (1905. IV. 19.).

¹¹ TISZA: op.cit. 203.p. ; Rendőrkapitányok kongresszusa. 4.p. (1906. V. 3.) ; Rendőrségi kongresszus. 4-5.p.

¹² Rendőrkapitányok kongresszusa. 5.p. (1907. II. 10.) ; Rendőrkapitányok országos kongresszusa. 3.p. (1907. II. 12.)

¹³ A vidéki rendőrség újjászervezése. 10-11.p. (1907. II. 15.)

¹⁴ TISZA: op.cit. 204-205.p. A résztvevők névsora.

¹⁵ Vidéki rendőrkapitányok kongresszusa. 2.p.

¹⁶ TISZA: op.cit. 203-207.p.

¹⁷ Rendőrkapitányok országos kongresszusa. (1907. II. 24.) 3.p.

¹⁸ Egyesületek. (1907. II. 25.) 19.p.

¹⁹ ERNYES: SÁRKÁNY Ármin tiszteletbeli pécsi rendőrfőkapitány 1876-1940.

²⁰ Rendőrtisztviselők kongresszusa. (1907. II. 10.) 13.p.

²¹ Az egyesület további tisztségviselői voltak: titkárok pozsegai KAVEGGIA Béla budapesti rendőrfogalmazó, MALYÁTA Ágoston és a kolozsvári rendőrkapitány. A pénztárosi tisztséget vadai VADAY László vállalta el. A választmány tagjai lettek BADINYI Gyula, FARKAS Mihály, GEGIUS Dániel, dr. HADADY Endre, KISFALUDY József, dr. KRECSÁNYI Kálmán, KUTSERA István, MOLNÁR Lajos, dr. SZALAY József, TANKÓCZY Gyula, THURZÓ (TISZA) Miksa, VASVÁRY Artúr. Póttagok voltak CHERMÁK Béla, FRIDI Gyula, GYÜRK Zsigmond, dr. HEIMLER Károly, HUZÓCZY Lajos, KÉSIK Ödön. Számvizsgálók: DEMIDOR Ignác, KERTÉSZ Bertalan, KÖSZEGI József.

Rendőrtisztviselők kongresszusa. (1907. XII. 21.) 6.p.

²² ERNYES: Peterdy Kálmán életpályájából.

²³ GEGUS: 154-160.p.

²⁴ TISZA: op.cit. 208-223.p.

²⁵ A vidéki városi rendőrségeket a törvényhatósági jogú városok és a rendezett tanácsú városok rendőrségei alkották. A törvényhatóságokról szóló 1870/XLII.tc. 73 városi törvényhatóságot rögzített, melyekből 1876-ra 26 maradt (1876/XX.tc.) a második törvényhatósági törvény (1886/XI.tc.) pedig 24 várost nevezett meg törvényhatóságként.

RÉDEY (ROHRBACHER) Miklós (1868-1931) rendőrfogalmazó, az 1892-ben kiadott, a városi rendőrségek újjászervezéséről szóló, történetiséget is tartalmazó könyvében 26 vidéki város rendőrségét mutatta be.

ENDRÖDY Géza (1851-1900) 1898-ban 19 törvényhatósági joggal felruházott város és 33 rendezett tanácsú város rendőrségét tárta olvasói elé.

1913-ban a városi rendőrségek részére kiutalt államsegélyről szóló belügyminiszteri rendelet 25 törvényhatósági jogú és 111 rendezett tanácsú városról tett említést.

THURZÓ (TISZA) Miksa 1925-ben 10 törvényhatósági joggal felruházott város és 41 rendezett tanácsú város rendőrségét ismertette.

Az 1921/1922. számadási évre kiadott belügyminisztériumi költségvetésben 52 rendőrkapitányság és 7 kirendeltség szerepelt, amely adatok a megszállás alól felszabadult területeken működő egységekkel növelten 55 kapitányságot, 7 kirendeltséget és 16 határszéli kirendeltséget foglaltak magukba.

1870/XLII.tc. ; 1876/XX.tc. ; 1886/XXI.tc. ; 41 500/1913. (III. 11.) BM.kr. ; RÉDEY ; ENDRÖDY ; TISZA ; BAKSA: 324-441.p. ; *A magyar állam költségvetése az 1921/22. számadási évre.* 1-70.p.

²⁶ A jelentés készítés időpontjáig beléptek az egyesület kötelekébe, mint alapítók Újbánya, Debrecen, Nyíregyháza, Kolozsvár, Kassa közönségei, a marosvásárhelyi Agrár Takarékpénztár. Mint pártoló tagok Kiskunhalas, Kőszeg és Nagykároly városok, a Marosvásárhelyi Takarékpénztár továbbá 19 magánszemély. Nagykároly 1907.XI.10-én 10 óraker kezdődő rendkívüli közgyűlésén 10. tárgysorozati pontként tárgyalta az egyesület tagul belépés iránti kérelmét. 8202-1907. k. sz. A város, mint erkölcsi testület az egyesületbe belépést határozta el.

Városi közgyűlés. 4.p. ; A képviselőtestület közgyűlése. 2.p. ; Meghívás 2.p.

²⁷A nem államosított rendőrségek fontos csoportját képezték az 1867-1945 között létező községi rendőrségek.

ERNYES: A községi rendőrségek a vidék rendvédelmében.

²⁸A sors iróniája, hogy HULIMKA (HEGEDŰS) Sándor egészsége éppen egy méltatlan támadás következtében romlott meg s melynek eredménye a rendőri pályáról történő távozása lett, annak ellenére, hogy a belügyminiszter teljességben felmentette a helyhatóságnál ellene felhozott vádak alól.

45 623/1907 (IV. 22.) BM.kr.

²⁹Rendőrtisztviselők kongresszusa. (1907. XII. 18.) 3.p. ; Rendőrtisztviselők kongresszusa. (1907. XII. 21.) 4-5.p.

³⁰Címlapfotók.

³¹Rendőrkapitányok bérharca. 9.p.

³²Rendőrtisztviselők a belügyminiszternél. 7.p.

³³A magyarországi rendőrtisztviselők gyűlése. 5.p.

³⁴MALYÁTA

³⁵GEGUS — SZÉKELY: op.cit. 139.p.

³⁶Egyesületek. (1910) 465.p. ; Egyesületek. (1910) 483.p.

³⁷Egyesületek. (1912) 505.p.

³⁸Egyesületek. (1913) 518.p. ; Egyesületek. (1914) 532.p. ; Egyesületek. (1916) 542.p. ; MEZEI: 130.p.

³⁹Rendőrtisztviselők szervezkedése. 4.p.

⁴⁰Rendőrtisztviselők gyűlése, tisztújító gyűlés. 13.p.

⁴¹Egyesületek. (1908. XII. 8.) 18.p.

⁴²MISKOLCZY: *A vidéki rendőrség államosítása. Rendőrségi jogképzés.*

⁴³A magyarországi rendőrtisztviselők gyűlése. op.cit. 5.p.

⁴⁴A *Rendőri Lapok* e száma, „Államosítás” címmel a megkereső levél teljes szövegét közölte.

Államosítás. 3.p.

⁴⁵A *Városok Lapja* egy helyütt az 5. oldalon kettő részletben közölte híradását, a szövegrészekben némi eltérésekkel. 1909. XI. 15-ét mutatta a kongresszus időpontjának, a *Magyarország* folyóirat 1909. XI. 16-ai számában vasárnap megjelölést tett. A vasárnap pedig 1909. XI. 14-e volt. Ez a valószínűbb időpont. MISKOLCZY László előadása a rendőrség intézményének fejlesztéséről, nyomtatásban is megjelent.

MISKOLCZY: *A rendőrség intézményének fejlesztése államosítás vagy autonóm alapon.* ; 15-én tartotta Budapesten, a vármegegyházán közgyűlést a MROE, Rendőrtisztviselők egyesületének közgyűlése. 5.p.

⁴⁶Rendőrtisztviselők gyűlése. (1909. XI. 16.) 11.p.

⁴⁷Képviselőtestületünk közgyűlése. 2.p.

⁴⁸Esztergom nem fedezi a kongresszuson részvétel költségeit. 158.p.

⁴⁹Ezen a közgyűlésen került napirendre dr. VARGHA Lajos marosvásárhelyi főkapitány (az államosítás után pécsi kerületi főkapitány) állásából történt felfüggesztése. Dr. VARGHA Lajos előadta, hogy felfüggesztésére azért került sor, mert a bűnügyi iratokba betekintést megtagadta annak a közigazgatási felügyeleti hatóságnak, amelynek egyik tagja ellen nyomozott, bűnvádi feljelentés alapján. Véleménye szerint tendenciózusak voltak az ellene felhozott vádak, ezért fordult az egyesülethez védelemért. Rajta kívül még sok rendőrkapitány volt kitéve üldöztetésnek. Többen is szóltak hasonló példákrol. Dr. csíkszamoszegi és szentimrei GYÖRFFY Gyula egyesületi ügyész arról szólt, hogy a fővárosi rendőrségen is vannak hasonló üldöztetések, hovatovább a rendőrség a közéleti bűnbak. A közgyűlés döntött arról, hogy dr. csíkszamoszegi és szentimrei GYÖRFFY Gyula vezetésével küldöttséget keresse fel a belügyminisztert, kérve dr. VARGHA Lajos ügyének mielőbbi elintézését.

A kérdéses időszakban valóban történtek üldöztetésszerű fellépések a városi rendőrkapitányok ellen. Ezért is tüzték napirendre a fegyelmi eljárás szabályozására vonatkozó javaslatokat. Jelen tanulmánynak nincs tere kitérni a városi rendőrkapitányokat ért méltatlan támadásokra.

A rendőrtisztviselők közgyűlése. 37.p. ; Rendőrtisztviselők gyűlése. (1910. XII. 10.) 532.p.

⁵⁰December 18-án közgyűlés. 551.p. ; TISZA: op.cit. 237-238.p. ; DORNING

⁵¹Hollady Nándor kitüntetés. 101.p.

⁵²A MROE értekezleten részt vettek: dr. SOMOGYI Szilveszter Szeged, GLÜCK (GERŐ) Ármin Nagyvárad, VÁCZY József Kassa, OBERHAMMER Antal Pécs, KISFALUDY József Szombathely, PETERRDY Kálmán Esztergom, BADONYI Gyula Rimaszombat, dr. OTTALA Antal Losonc, MISKOLCZY László, GEGUS Dániel, SZÉKELY Vladimír és dr. SZILÁRD Rezső Budapest, CHERNÁK Béla Esztergom, HOLLADY Nándor Besztercebánya, dr. STECZ László Kaposvár és még többen.

⁵³MROE értekezlet. 17.p.

⁵⁴SZÉKELY

⁵⁵Meghívó közgyűlésre. 154.p. v ; A vidéki rendőrség államosítása, tárgyalások a nagykarolyi csendőri szolgálat ügyében. 3.p.

⁵⁶A küldöttség tagjai voltak dr. ANGYAL Armand, VÁCZY József, KISFALUDY József, PETERDY Kálmán, MOLNÁR Lajos, TANKÓCZY Gyula, dr. OTTAHA Antal, CHERNÁK Béla, GEGUS Dániel, MISKOLCZY József, MEZEI Sándor, FRIEDL Gyula.

Az államosítás küszöbén.

⁵⁷GEGUS: op.cit. 158.p.

⁵⁸Törvénytervezet a rendőrség államosításáról. 1.p.

⁵⁹Szeged főkapitányi székhely lesz. 3-4.p.

⁶⁰Nyeremények voltak: 1 db 10 000 K, 1db 2 000 K, 2 db 1 000 K, 4 db 500 K, 4 db 250 K, 20 db 50 K, 100 db 10 K, 200 db 5 K, összesen tehát 20 000K értékben.

A segélyező egyesület tárgysorsjátéka. 276.p.

⁶¹DEMIDOR Ignác Nagykároly rendőrkapitánya 1912 márciusában a város kereskedőit felkerestette rendőrtizedes beosztottjával, kérve a sorsjegyek megvásárlásával történő hozzájárulást a segélyező egyesület bevételéhez. Ezen igénybevételt kritizáló cikk jelent meg a *Közérdek* című lapban.

Rendőrségi sorsjegyek húzása. 3.p. ; Mire jó a rendőrtizedes? 6.p.

⁶²Elnökválasztás és választmányi ülés. 540.p.

⁶³ Törvényi rendelkezés szerint a törvényhatósági joggal felruházott és a rendezett tanácsú városok javára: az 1913. évre 5 000 000, az 1914. évre 6 000 000, az 1915. évre 7 000 000, az 1916. évtől kezdve pedig évenként 8 000 000 koronát kell a belügyi tárca költségvetésébe felvenni. 1916. évtől kezdve évenként 4 000 000 koronát elsősorban a városi rendőrségek fejlesztésére kell fordítani. A felosztási irányelvekben a belügyminiszter a következőket határozta meg: a rendőrtisztviselők és a rendőrlégénység illetményének fokozatos emelése; kifogástalan egyenruha és felszerelés; rendőrségi hivatali állás rendezésére, hivatali helyiségben teljesített állandó éjjeli felügyelet díjazásának rendezése. Ha ennek már eleget tettek, a város dönthette el, hogy a rendőrség mely területét fejleszti. Erre vonatkozóan a főszámvevőt és a rendőrfőkapitányt meg kellett hallgatni.

1912/LVIII.tc. ; 41 500/1913. (III. 11.) BM.kr. op.cit. ; 14 000/1914. (I. 22.) BM.kr.

⁶⁴ Rendőrtisztviselők kongresszusa, jön az államsegély. 3.p.

⁶⁵ A rendőrfőkapitány Budapesten. 2.p.

⁶⁶ Dr. ANGYAL Armand még elnök maradt, 1913 év végétől díszelnök.

Rendőrtisztviselők kongresszusa. (1912. V. 9.) 2.p.

⁶⁷ A rendőrtisztviselők kongresszusa Kassán. 197-198.p. ; Választmányi ülés Miskolcon. 212.p.

⁶⁸ Az országos rendőrkongresszus 2.p.

⁶⁹ Rendőrtisztviselők országos gyűlése. 211-212.p.

⁷⁰ GEGUS: op.cit. 158.p.

⁷¹ Vidéki városok rendőrségének államosítása. 2-3.p.

⁷² A MROE felkereste a minisztert. 317.p.

⁷³ Rendőrtisztviselők kongresszusa Győr. 3.p.

⁷⁴ Rendőrtisztviselők kongresszusa. (1913. VII. 19.) 4.p.

⁷⁵ A Magyarországi Rendőr- és Védőkutyá Egyesület 1912 őszén indult útjára. Alapszabályait a belügyminiszter 1913 nyarán látta el bemutatási záradékkal, melyet követően az alakuló ülést Budapesten tartották. Elnökké MESZLÉNY Pál Esztergom vármegyei főispánt választották meg, társelnökké GEGUS Dánielt és PETERDY Kálmánt. Utóbbiak kezdeményezték az egyesület létrehozását, mint „kutyás körökben” jártas és egyre ismertebb szereplők. PETERDY Kálmán a rendőrkutyák állami illetőleg rendőrségen belüli alkalmazásának úttörője, megalapozója is volt.

ERNYES: Rendőrkutyák. Rendőrkutyá egyesületek.

⁷⁶ GEGUS: op.cit. 159.p.

⁷⁷ Fotók a győri kongresszusról. 5.p.

⁷⁸ A táviratot RÁKOSY Gyula makói rendőrfőkapitány küldte Győrbe, miáltal „... a polgármester magatartását elítélte s ezáltal alkalmat adott arra, hogy Makó városát az egész ország nyilvánossága előtt kipellengérezzék.” E miatt RÁKOSY maga kért önmaga ellen fegyelmi eljárást.

Rendőrtisztviselők kongresszusa Szatmáron. 3.p. ; A makói rendőrfőkapitány ügyében Návay interpellált. 9.p.

⁷⁹ *A M. Kir. Legfőbb Állami Számvevőszék jelentése az 1913. évi zárszámadásról, valamint az államháztartás, államvagyon és állami adósságok kezelése körül az 1913. évben szerzett tapasztalatairól.* 80.p.

⁸⁰ Rendőrtisztviselők gyűlése. (1913. XII. 13.) 631.p.

⁸¹ MEZEI: 129-132.p.

⁸² A rendőrtisztviselők orsz. kongresszusa Szatmáron. 4.p.

⁸³ A rendőrtisztviselők országos kongresszusa. 1-2.p.

⁸⁴ A MÁV és a rendőrtisztviselők kongresszusa. 4.p.

⁸⁵ Polgármester bejelentése. 2.p.

⁸⁶ Rendőrtisztviselők Országos Egyesületének közgyűlése Szatmáron. 4.p.

⁸⁷ A magyarországi rendőrtisztviselők kongresszusa. 4.p.

⁸⁸ Loc.cit.

⁸⁹ A magyarországi rendőrtisztviselők országos egyesülete Nagybányán. 4.p. ; Elmaradt kirándulás és hangverseny. 3.p.

⁹⁰ Az ülés vége előtt jelentette be dr. zebegnyői PEKÁRY Ferenc, hogy a kormány a városi rendőrségeknél be akarja állítani a védő- és nyomozókutyákat. Ennek céljából, államsegély támogatással, az ősszel tanfolyamot indítanak. 1914 áprilisában a belügyminiszter megbízásából magasrangú csendőr- és rendőr küldöttség járt Esztergomban, ahol megtekintették a PETERDY Kálmán által létrehozott első rendőrségi rendőrkutyatelepet. Részletes tervekkel, a törvényhatóságok értesítésével, szeptemberre tették a tanfolyam megkezdését, beindítása azonban a háború miatt elmaradt.

A rendőrtisztviselők szatmári közgyűléséről. 4.p.

⁹¹ A rendőrtisztviselők hivatalos lapja a szatmári kongresszusról. 3.p.

⁹² GEGUS: op.cit. 160.p.

⁹³ A MROE vasárnap tartotta közgyűlését Budapesten. 8.p. ; A MROE folyó hó 3-án közgyűlést tartott Budapesten. 169-170.p. ; A Magyarországi Rendőrtisztviselők Országos Egyesületének közgyűlése. 2.p. ;

⁹⁴ A vidéki rendőrség államosítása. (1917. VIII. 25.) 217.p.

⁹⁵ Az államosításról szóló előterjesztés a minisztertanács elé, fokozatos végrehajtásról szólt, mégpedig elsőként a nagyobb helyeken és a határszéleken.

MNL-OL-W12. Mt.jkv.1918.VI.6.19/33. ülés 33. napirend. (W-szekció a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltár iratairól készült digitális másolatok.) *Belügyminiszteri bejelentés az állami rendőrség szervezéséről szóló törvénytervezetről.* Bejelentés az állami rendőrség szervezéséről szóló törvénytervezetről. ; Rendőrtisztviselők a miniszterelnöknél. 8.p.

⁹⁶ A rendőrfogalmazói kar egyezkedése a rendőrfelügyelőkkel. 5.p. ; A vidéki rendőrség újjászervezése. (1918. XII. 23.) 206.p. ; Rendszínálás a rendőrségeken. 6.p.

⁹⁷ A miniszteri rendelet Magyarországi Rendőri Alkalmazottak Szabadszervezetéről tett említést, mint a minisztert felkeresőkről. Az elnevezés/elnevezések pontosítása, nyomom követhetősége 1918. október végétől, 1919. március végéig nehézséget támasztó. MNL-OL. W12. Mt.jkv. 1918.XII.17.68/20. Hozzájárulás kérése. ; 10 568/1918. (XII. 19.) BM.kr. ; 10 816/1918. (XII. 27.) BM.kr.

⁹⁸ A vidéki rendőrségek államosítása. 4.p.

⁹⁹ Az osztrák rendőröknek a budapesti rendőrség is küldött zsebmetszőkről legalább tíz fényképet. A bécsi nemzetközi kiállítás. Bécs május 7. 1.p.

¹⁰⁰ Különösen Erzsébet osztrák császárné, magyar királyné/királynő elleni merényletet követően törekedtek az anarchizmus elleni nemzetközi fellépés összehangolására, melynek érdekében 1898-ban Rómába, majd öt évvel később Szentpétervárra hívtak össze nemzetközi tanácskozást. 1898. szeptember 10-én Genfben, Luigi LUCHENI nevű olasz anarchista szúrta szíven Erzsébetet, aki a támadást nem élte túl.

1898/XXX.tc. ; Anarchisták elleni értekezlet. 1.p.

¹⁰¹ Rendőrszövetség Londonban. 11.p

¹⁰² A megnyitó beszédet a nürnbergi Szent Katharina templomban MARICH Ágoston (1883-1855 postatiszt, rendőrfelügyelő, lapszerkesztő, eszperantista, államrendőrségi könyv- és írásszakértő) a Budapesti Rendőrfőkapitányság nyugalmazott rendőrfelügyelője tartotta. Őt választották meg a Rendőri Világszövetség ügyvezető igazgatójává. A liga elnöke Johannes SCHOBER (1874-1932 Interpol alapító) bécsi rendőrfőnök lett. Azt is el akarták érni, hogy az eszperantó a nemzetközi rendőri érintkezésben használatos közös nyelvvé váljon. Ezt több nemzetközi és hazai tanácskozás is szorgalmazta, de teljes siker nem koronázta működésüket. MARICH Ágoston tevékeny tisztségviselője és tagja volt a szövetségnek.

MNL-OL. K428. I. Világrendőri Kongresszus. Nürnbergből jelentik. *Napi hírek* 1923.VII.25.

¹⁰³ Új rendőrszövetség alakul. 217.p.

¹⁰⁴ A felhívás és az alapszabályok egyik aláírója dr. DAYKA Endre, aki egyébként „j”-vel, mint DAJKA használta a nevét. DAYKA — PAYERLE: 1.p.

¹⁰⁵ A MOR-t több helyütt Magyarországi Rendőrszövetségként említik.

A vidéki rendőrök országos gyűlése. 7.p. ; Megalakult a rendőrszövetség. 6.p. ; Országos Rendőrszövetség. 6.p. ; Rendőrök országos szövetsége. 6.p.

¹⁰⁶ Az elnök IZAY Géza rendőr felügyelő, az alelnök SZILASY István rendőr őrmester, a pénztárnok MESTER Ferenc, az ellenőr DIENES István, a jegyző pedig HEGYESI Béla lett.

Szervezkednek a nyíregyházi rendőrök. 4.p.

¹⁰⁷ Adomány. 3.p.

¹⁰⁸ DAYKA — PAYERLE: op.cit. 1.§ Magyar Országos Rendőrszövetség. Székhelye: Budapest. Pecsétje: Magyarország címere a rendőrszövetség címével, mint körirattal.

¹⁰⁹ Loc.cit. (2.§ 3-4.p.)

¹¹⁰ Loc.cit. (2.§ 4.p.)

¹¹¹ Loc.cit. (9.§ 8.p.)

¹¹² Loc.cit. (14.§ 15.p.)

¹¹³ 1928 tavaszán a belügyminiszter megtiltotta megjelentetését és terjesztését, mivel megtévesztő címével és a hivatalos színezet látszatával a tájékozatlan közönség félrevezetésére volt alkalmas, az előfizetéseket gyűjtő ügynökei pedig a rendőrségre jogosulatlanul hivatkoztak.

SÁNDOR — SERES — TÖRÖK: op.cit. 252.p. ; 74 950/1915. (X. 25.) BM.r. ; 183 497/1928. (VII. 8.) BM.r.

¹¹⁴ E belügyminiszteri rendeletek szerint az egyesületek alapszabályait a belügyminiszterhez fel kellett terjeszteni kormánylátározás végett. Megalakulnak csak a bemutatási záradékkal ellátott egyletek voltak tekinthetők. Az 1919. évi III. néptörvény kimondta, hogy „Egyesület alakításához vagy gyülekezéshez sem hatósági engedély, sem pedig bejelentés nem kell. Azt sem kell bejelenteni, hogy az egyesület megalakult...” (2.§) Rögzítette azt is, hogy az egyesület akkor lesz jogképes, ha a bíróság az egyesületek jegyzékébe bejegyezte. (3.§) Korábban az egyleteket a törvényhatóságok tartották nyilván és ellenőrzésüket is azok gyakorolták. A néptörvény 1919.IX.30-án került hatályon kívül helyezésre.

DAYKA — PAYERLE: op.cit. (31.§ 23.p.) ; 1 394/1873.(IV. 29.) BM.r. ; 1 508/1875.(V. 2.) BM.r. ; 1919/III.nt. ; 5 084/1919. (IX. 30.) ME.r.

¹¹⁵ Bizalmiak: SZENTKIRÁLYI Béla rendőrtanácsos, dr. SZILÁRD Rezső kerületi kapitány, KROMPASZKY László, PÁLL György, NAGY Endre és WAGAST József rendőrfogalmazók, KORMOS Károly, BENYOVSZKY Károly és BARCSI György detektívek, REISZ Márton hivatali tiszt, PILLARIK Béla kezelő, SEGESDI László díjnok, SZÉKELY Sándor szolga, BERKI János, KUTI István, CSÁSZÁR Gyula és KONCZ István rendőrök.)

MARINOVICH: 8.p.

¹¹⁶ Loc.cit. 12.p.

¹¹⁷ Loc.cit. 15.p.

¹¹⁸ A Rendőrtanács nevében a felhívást aláírták: PÁLL György, KORMOS Károly, BERKI János, NAGY Endre, BENYOVSZKY Károly, DUDOK Pál az Intéző Bizottság tagjai.

Budapest nyugodt és csendes. A rendőrség reformja. 5.p.

¹¹⁹ Csendőrök az új rendért. 5.p

¹²⁰ MARINOVICH: op.cit.12.p.

¹²¹ Megalakult a rendőralkalmazottak szak egyesülete. 6.p.

¹²² BAKSA — VÉCSEY: 149.p. ; MARINOVICH: op.cit. 20.p.

¹²³ A budapesti rendőrök szakszervezete. 5.p.

¹²⁴ 1919. II. 10-én jelent meg a Magyarországi Rendőralkalmazottak Szak egyesületének (MRSZ) hivatalos közlönye a *Rendőralkalmazott*, tervezett havi kétszeri megjelenéssel. Szerkesztő egy alkalommal került feltüntetésre, az 1919. II. 25-ei számban FRANKLI Lajos. A mindössze három számot megélt újság utoljára 1919. III. 10-én került az olvasók elé.

KEMÉNY: 121.p.

- ¹²⁵ Megalakult a városi rendőrségi szakosztály. 2.p. ; ERNYES: SZALAY József életútja.
- ¹²⁶ A Bp. Rendőr-őrszemélyzet Szakszervezetének és a szervezett m. csendőrségnek a levele. 9.p.
- ¹²⁷ Rendkívüli közgyűlést tartott a Magyarországi Országos Rendőrszövetség. 5.p.
- ¹²⁸ Megalakul a Vörös Őrség. 8.p. ; Az Országos Rendőrszövetség nagygyűlése. 3.p.
- ¹²⁹ A *Pesti Hírlap* és két héttel később a *Pápai Közlöny* is – igen fontos kérdésnek minősítve – azonos szöveggel tette közzé az egyletalapítási kezdeményezést. Mindkét esetben tévesen jelent meg az, hogy FAZEKAS Béla mohácsi rendőrfőkapitány. Rendőrkapitányok egylete. (1893. III. 7.) 8.p. op.cit. ; Rendőrkapitányok egylete. (1893. III. 19.) 5.p. op.cit.
- ¹³⁰ Lemondott rendőrkapitány. 4.p.
- ¹³¹ TISZA: op.cit. 208-223.p.
- ¹³² Rendőrtisztviselők egylete. 22.p.
- ¹³³ A rendőrtisztviselők mozgalma. 3.p.
- ¹³⁴ Rendőrtisztviselők közgyűlése. op.cit. 37.p.
- ¹³⁵ Mi az? Hát már a rendőrtisztviselők is szocialistáskodnak? 3.p. ; Vidéki rendőrtisztviselők Szegeden. 7.p.
- ¹³⁶ Lovaglás a halálba. 8.p.
- ¹³⁷ Rendőrtisztviselők egylete. 22.p.
- ¹³⁸ Önkormányzati rendőrség a helyi, általában városi, önkormányzat irányítása alatt, annak részeként működő szervezet. Mint városi helyhatósági (municipális) testületek a társadalmi haladás során változnak, bizonyos jellemzőik hol erősödnek, hol gyengülnek. Az angolszász és a kontinentális fejlődésben problémás vonásaik egyaránt kimutathatók. Megjegyzendő, hogy önálló lehetőségeik mellett a nem egyszer szigorú felsőbb jóváhagyások, kinevezések, finanszírozások is jelen vannak. ERNYES: *Pécs város rendőrsége. Az önkormányzati rendőrség története*. XIV-XIX.p.
- ¹³⁹ TISZA: op.cit. 111.p.
- ¹⁴⁰ CSIZMADIA: 119-144.p.
- ¹⁴¹ GALÁNTAI: 87-162.p.
- ¹⁴² CSAPÓ ; PARÁDI: A polgári magyar állam első központosított közbiztonsági szerve a Magyar Királyi Csendőrség. 38-40.p. ; Idem: A csendőrség magyarországi története. 64-81.p. ; Idem: *A Magyar Királyi Csendőrség. Az első magyar polgári, központosított közbiztonsági őrtestület 1881-1945*. 26-48.p.
- ¹⁴³ Idem: A Magyar Királyság rendvédelme 1867-1918. 98-147.p. ; Idem: A magyarországi rendvédelem fejlődési tendenciái 1867-1950. 85-94.p. ; Idem: A dualizmus közrendvédelmi szerveinek jellemzői és tevékenységük tapasztalatai. 66-79.p. ; Idem: A dualizmuskori magyar rendvédelem. 66-80.p. ; Idem: A polgári magyar rendvédelem a XIX-XX. században. 66-71.p. ; Idem: A magyar rendvédelem 1867-1914. 79-81.p. ; Idem: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában 1867-1919. 121-136.p.
- ¹⁴⁴ CSIZMADIA: op.cit. 161-186.p. + 225-298.p.
- ¹⁴⁵ PARÁDI: A rendőrség és a csendőrség személyi állományának biztosítási tradíciói. 130-136.p. ; Idem: Rendvédelmi tisztképzésünk hagyományai. 101-109.p. ; Idem: Rendvédelmünk képzési és képesítési rendszere 1867-1945. 90-92.p. ; Idem: A magyar rendőrtisztképzés tradíciói 1867-1945. 94-98.p. ; Idem: A magyar rendvédelem személyi állományának szociális viszonyai 1867-1945. 57-61.p. ; Idem: A polgári magyar állam rendvédelmi testületeinek humán viszonyai 1867-1945. 92-98.p.

Forrás- és irodalomjegyzék (a jegyzetekben alkalmazott rövidítések oldása):**MONOGRÁFIÁK, KISMONOGRÁFIÁK ÉS HASONLÓ JELLEGŰ KÖTETEK**

- CSAPÓ (142.;) — CSAPÓ Csaba: *A Magyar Királyi Csendőrség története 1881-1914*. Pécs, 1999, Pro Pannónia Kiadói Alapítvány. 186 p. HU-ISBN 963 90 7940 5. /Pannónia Könyvek./ HU-ISSN 0237-4277.
- CSIZMADIA (140.;144.;) — CSIZMADIA Andor: *A magyar közigazgatás fejlődése a XVIII. századtól a tanácsrendszer létrejöttéig*. Budapest, 1976, Akadémia Kiadó. 560 p. HU-ISBN 963 05 0713 7.
- ENDRŐDY (25.;) — ENDRŐDY Géza: *Magyarország rendőrsége az államosítás előtt*. Gyula, 1898, Nyomatott Dobay János Könyvnyomdájában. 220+4.p.
- ERNYES: *A magyar rendőrség története I.* (3.;) — ERNYES Mihály: *A magyar rendőrség története I.* Budapest, 2002, Belügyminisztérium. 342p. HU-ISBN 963 9208 14 0.
- ERNYES: *Pécs város rendőrsége. Az önkormányzati rendőrség története.* (138.;) — ERNYES Mihály: *Pécs város rendőrsége. Az önkormányzati rendőrség története*. Pécs, 2003, Teromo Bt. 283p. HU-ISBN 963 212 139 2.
- GALÁNTAI (141.;) — GALÁNTAI József: *A Habsburg-monarchia alkonya. Osztrák-magyar dualizmus 1867-1918*. Budapest, 1985, Kossuth. 387 p. HU-ISBN 963 09 2589 3.
- GEGUS (23.;57.;70.;76.;92.;) — GEGUS Dániel: *Gyermekvédelem és rendőrség*. Budapest, 1929, Hollósy János Könyvnyomtató Műhelye. 187+1 p.
- KEMÉNY (124.;) — KEMÉNY György: *Magyarország Időszaki Sajtója 1911-től 1920-ig*. Budapest, 1942, Magyar Nemzeti Múzeum Országos Széchenyi Könyvtára. 474+2p. /Magyarország Időszaki Sajtójának Könyvészete, 4./
- MARINOVICH (115.;116.;117.;120.;122.;) — MARINOVICH Jenő: *Jelentés a Budapesti Állami Rendőrség 1918-1920. évi működéséről*. Budapest, 1921, Radó Izor Nyomdai Müintézete. 408+4 p.
- MISKOLCZY: *A vidéki rendőrség államosítása. Rendőrségi jogképzés.* (42.;) — MISKOLCZY László: *A vidéki rendőrség államosítása. Rendőrségi jogképzés*. Budapest, 1909, Légrády Testvérek Nyomdája. 71+1.p.
- MISKOLCZY: *A rendőrség intézményének fejlesztése államosítás vagy autonóm alapon.* (45.;) — MISKOLCZY László: *A rendőrség intézményének fejlesztése államosítás vagy autonóm alapon*. Budapest, 1909, Légrády Testvérek. 21 p.
- O'SVÁTH (4.;) — O'SVÁTH Pál: *Közbiztonságunk múltja és pandúr korom emlékei (a régi magyar élet feltűntetésével)*. Budapest, 1905, O'SVÁTH, Nyomda: Fritz Ármin. 155p.
- PARÁDI: *A Magyar Királyi Csendőrség. Az első magyar polgári, központosított közbiztonsági őrtestület 1881-1945.* (142.;) — PARÁDI József: *A Magyar Királyi Csendőrség. Az első magyar polgári, központosított közbiztonsági őrtestület 1881-1945*. Budapest, 2012, Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság. 281 p. HU-ISBN 978 963 08 4794 0. /A magyar rendvédelem-történet öröksége, 2./ HU-ISSN 2062-8447.
- RÉDEY (25.;) — RÉDEY Miklós: *Magyarország városi rendőrsége és annak újjászervezése, tekintettel a közigazgatás államosítására*. Győr, 1892, Surányi János Könyvnyomda Intézete. 110+2p.
- TISZA (6.;9.;10.;11.;14.;16.;24.;25.;50.;131.;139.;) — TISZA Miksa: *Magyarország rendőrségének története*. Pécs, 1925², „Haladás” Nyomda Részvénytársaság, 395p. (Előző kiadás: TISZA Miksa: *Magyarország rendőrségének története: a legrégebbi időktől 1912-ig*. Igló, 1913, Szepesi Lapok Nyomdája, 327p.)

TANULMÁNYOK

- BAKSA –VÉCSEY (122.;) — BAKSA János–VÉCSEY Leó: 1873-1923 Az ötven éves budapesti m. kir. állami rendőrség története. 7-214.p. In BAKSA János et al. (szerk.): *Rendőrségi almanach 1923*. Budapest, 1922, Stephaneum Nyomda és Könyvkiadó. 544p.
- DORNING (50.;) — DORNING Henrik: A vidéki rendőrség államosítása. 215-252.p. In BAKSA János (szerk.): *Rendőrségi Almanach 1923*. Budapest, 1923, A Rend kiadása, Stephaneum Nyomda és Könyvkiadó R.T. 544 p.
- ERNYES Mihály: SÁRKÁNY Ármin tiszteletbeli pécsi rendőrőfkapitány 1876-1940. (19.;) — ERNYES Mihály: SÁRKÁNY Ármin tiszteletbeli pécsi rendőrőfkapitány 1876-1940. *Pécsi Szemle*, VII.évf. (2004) ősz. 73-77.p. HU-ISSN 1419-290X.

- ERNYES: A községi rendőrségek a vidék rendvédelmében. (27.;;) — ERNYES Mihály: A községi rendőrségek a vidék rendvédelmében. *Belügyi Szemle*, LXI.évf. (2013) 9.sz. 75-113.p. HU-ISSN 1789-4689.
- ERNYES: SZALAY József életútja. (125.;;) — ERNYES Mihály: SZALAY József életútja. 41-94.p. In PARÁDI József et al. (szerk.): *Ünnepi parergák BODA József 65. születésnapja tiszteletére*. Budapest 2018, Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság. 184 p. HU-ISBN 978 615 80 3097 7. /Salutem, 4./ HU-ISSN 2416-2078.
- ERNYES: THURZÓ (TISZA) Miksa életútja. (5.;;) — ERNYES Mihály: THURZÓ (TISZA) Miksa életútja. 55-72.p. In PARÁDI József et al. (szerk.): *Ünnepi parergák ŐRY Károly születésének 85. évfordulója tiszteletére*. Budapest, 2018, Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság. 179 p. HU-ISBN 978 615 80 3095 3. /Salutem, 6./ HU-ISSN 2416-2078.
- PARÁDI: A polgári magyar állam első központosított közbiztonsági szerve a Magyar Királyi Csendőrség. (142.;;) — PARÁDI József: A polgári magyar állam első központosított közbiztonsági szerve a Magyar Királyi Csendőrség. *Belügyi Szemle*, XXXVII.évf. (1989) 2.sz. 35-40. p. HU-ISSN 0133-6738. PARÁDI József: A polgári magyar állam első központosított közbiztonsági szerve a Magyar Királyi Csendőrség. *Belügyi Szemle*, XXXVII.évf. (1989) 2.sz. 35-40. p. HU-ISSN 0133-6738.
- PARÁDI: A dualizmus közrendvédelmi szerveinek jellemzői és tevékenységük tapasztalatai. (143.;;) — PARÁDI József: A dualizmus közrendvédelmi szerveinek jellemzői és tevékenységük tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, II.évf. (1992) 3.sz. 21-28.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1991. november 19.-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „Tradíció és korszerűség” című III. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: A rendőrség és a csendőrség személyi állományának biztosítási tradíciói. (145.;;) — PARÁDI József: A rendőrség és a csendőrség személyi állományának biztosítási tradíciói. *RTF Főiskolai Figyelő Plusz*, IV.évf. (1993) 1.sz. 130-136.p. HU-ISSN 0866-4404.
- PARÁDI: Rendvédelmi tisztképzésünk hagyományai. (145.;;) — PARÁDI József: Rendvédelmi tisztképzésünk hagyományai. *Rendészeti Szemle*, XLV.évf. (1997) 4.sz. 101-109.p. HU-ISSN 1789-4689.
- PARÁDI: A Magyar Királyság rendvédelme 1867-1919. (143.;;) — PARÁDI József: A Magyar Királyság rendvédelme 1867-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, IX.évf. (1999) 10.sz. 98-147.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1998. szeptember 22.-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak „A nyugati rendvédelem hatása a XIX-XX. századi magyar rendvédelemre” című X. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: A magyarországi rendvédelem fejlődési tendenciái 1867-1950. (143.;;) — PARÁDI József: A magyarországi rendvédelem fejlődési tendenciái 1867-1950. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XI. évf. (2005) 13. sz. 84-96. p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1998. februárjában Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrségtörténeti Szakosztálya által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozat I. szimpozionán. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: Rendvédelmünk képzési és képesítési rendszere 1867-1945. (145.;;) — PARÁDI József: Rendvédelmünk képzési és képesítési rendszere 1867-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XIII.évf. (2007) 16.sz. 90-93.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2002. november 12.-én Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak „A rendvédelmi szakképzés története” című XVI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

- PARÁDI: A magyar rendőrtisztképzés tradíciói 1867-1945. (145.;) — PARÁDI József: A magyar rendőrtisztképzés tradíciói 1867-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XIII.évf. (2007) 16.sz. 94-99.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2002. november 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A rendvédelmi szakképzés története.” című XVI. Konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: A magyar rendvédelem személyi állományának szociális viszonyai 1867-1945. (145.;) — PARÁDI József: A magyar rendvédelem személyi állományának szociális viszonyai 1867-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XV.évf. (2008) 17.sz. 57-64.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2003. november 11-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „A rendvédelem humán viszonyai” című XVII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: A csendőrség magyarországi története. (142.;) — PARÁDI József: A csendőrség magyarországi története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVI.évf. (2008) 19.sz. 64-88.p. A tanulmány korábbi változata 2005. október 07.-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „Máxfél évtized nemzeti rendvédelem-történetünk kutatásának szolgálatában” című XIX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: A dualizmuskori magyar rendvédelem. (143.;) — PARÁDI József: A dualizmuskori magyar rendvédelem. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVIII. évf. (2010) 21. sz. 66-84.p. A tanulmány korábbi változata 2007. október 5.-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem fejlődése a XIX–XX. században” című XXI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: A polgári magyar rendvédelem a XIX-XX. században. (143.;) — PARÁDI József: A polgári magyar rendvédelem a XIX-XX. században. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XIX. évf. (2010) 22. sz. 60-76. p. A tanulmány korábbi változata 2008. október 10.-én Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „Máxfél évszázad rendszerváltozásainak hatásai a nemzeti rendvédelmünkre” című XXII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: A polgári magyar állam rendvédelmi testületeinek humán viszonyai 1867-1945. (145.;) — PARÁDI József: A polgári magyar állam rendvédelmi testületeinek humán viszonyai 1867-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XIX.évf. (2010) 22.sz. 92-114.p. A tanulmány korábbi változata 2008. október 10.-én Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „Máxfél évszázad rendszerváltozásainak hatásai a nemzeti rendvédelmünkre” című XXII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: A magyar rendvédelem 1867-1914. (143.;) — PARÁDI József: A magyar rendvédelem 1867-1914. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXI. évf. (2011) 25. sz. 79-83.p. A tanulmány korábbi változata 2009.december 3. Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „Csendőrség Ausztria-Magyarországon, illetve Ausztriában és Magyarországon 1849-2005” című XXIV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában 1867-1919. (143.;) — PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában 1867-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos szimpozium-sorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpoziumján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

CIKKEK

- 15-én tartotta Budapesten, a vármegyeházán közgyűlést a MROE, Rendőrtisztviselők egyesületének közgyűlése. (45.;
- Adomány. (107.;
- Anarchisták elleni értekezéslet. (100.;
- Államosítás. (44.;
- Az államosítás küszöbén. (56.;
- A bécsi nemzetközi kiállítás. Bécs május 7. (99.;
- Budapest nyugodt és csendes. A rendőrség reformja. (118.;
- A Bp. Rendőr-őrszemélyzet Szakszervezetének és a szervezett m. csendőrségnek a levele. (126.;
- A budapesti rendőrök szakszervezete. (123.;
- Címlapfotók. (30.;
- Csendőrök az új rendért. (119.;
- December 18-án közgyűlés. (50.;
- Egyesületek. (1907. VII. 25.) (18.;
- Egyesületek. (1908. XII. 8.) (41.;
- Elmaradt kirándulás és hangverseny. (89.;
- Elnökválság és választmányi ülés. (62.;
- ERNYES: PETERDY Kálmán életpályából. (22.;
- ERNYES: Rendőrakutyák. Rendőrakutya egyesületek. (75.;
- Esztergom nem fedezi a kongresszuson részvétel költségeit. (48.;
- Fotók a győri kongresszusról. (77.;
- HOLLADY Nándor kitüntetése. (51.;
- A képviselőtestület közgyűlése. (26.;
- Képviselőtestületünk közgyűlése. (47.;
- Lemondott rendőrkapitány. (130.;
- 15-én tartotta Budapesten, a vármegyeházán közgyűlést a MROE, Rendőrtisztviselők egyesületének közgyűlése. (Szerkesztőségi közlemények.) *Városok Lapja*, IV.évf. (1909) 47.sz. (XI.20.) 5.p.
- Adomány. (Szerkesztőségi közlemény.) *Nyirvidék*, XL.évf. (1919) 53.sz. (III.6.) 3.p.
- Anarchisták elleni értekezéslet. (Szerkesztőségi közlemény.) *Népszava*, XXVI.évf. (1898) 88.sz. (XII.6.) 1.p.
- Államosítás. (Szerkesztőségi közlemény.) *Rendőri Lapok*, V.évf. (1908) 7.sz. (VII.1.) 3.p.
- Az államosítás küszöbén. (S. szignó) *Közbiztonság*, XVIII. évf. (1911) 14.sz. (IV.3.) 1-2.p.
- A bécsi nemzetközi kiállítás. Bécs május 7. (Szerkesztőségi közlemény.) *A Hon*, XI.évf. (1873) 106.sz. (V.8.) 1.p.
- Budapest nyugodt és csendes. A rendőrség reformja. (Szerkesztőségi közlemény.) *Népszava*, XLVI.évf. (1918) 261.sz. (XI.7.) 5.p.
- A Bp. Rendőr-őrszemélyzet Szakszervezetének és a szervezett m. csendőrségnek a levele. (Szerkesztőségi közlemény.) *Népszava*, XLVII.évf. (1919) 70.sz. (III.23.) 9.p.
- A budapesti rendőrök szakszervezete. (Szerkesztőségi közlemény.) *Dél-magyarország*, VIII.évf. (1919) 41.sz. (II.19.) 5.p.
- Címlapfotók. (Szerkesztőségi közlemény.) *Tolnai Világlapja*, VIII.évf. (1918) 2.sz. (I.5.) 1.p.
- Csendőrök az új rendért. (Szerkesztőségi közlemény.) *Népszava*, XLVI.évf. (1918) 261.sz. (XI.7.) 5.p.
- December 18-án közgyűlés. (Szerkesztőségi Közlemény.) *Városok Lapja*, V.évf. (1910) 52.sz. (XII.24.) 551.p.
- Egyesületek. (Szerkesztőségi közlemény.) *Budapesti Hírlap*, XXVII.évf. (1907) 202.sz. (VII. 25.) 19.p.
- Egyesületek. (Szerkesztőségi közlemény.) *Pesti Napló*, LIX.évf. (1908) 293.sz. (XII. 8.) 18.p.
- Elmaradt kirándulás és hangverseny. (Szerkesztőségi közlemény.) *Nagybányai Hírlap*, VII.évf. (1914) 26.sz. (VI.29.) 3.p.
- Elnökválság és választmányi ülés. (Szerkesztőségi közlemény.) *Közbiztonság*, XVIII.évf. (1911) 43.sz. (X. 22.) 540.p.
- ERNYES Mihály: PETERDY Kálmán életpályából. *Pandúr Jogi és Bűnügyi Magazin*, XXX.évf. (2019) 303.sz. (május) 6-7.p. HU-ISSN 1216-2019.
- ERNYES Mihály: Rendőrakutyák. Rendőrakutya egyesületek. *Pandúr Jogi és Bűnügyi Magazin*, XXIX.évf. (2018) 299.sz. 4-7.p. HU-ISSN 1216-2019.
- Esztergom nem fedezi a kongresszuson részvétel költségeit. (Szerkesztőségi közlemény.) *Városok Lapja*, VI.évf. (1911) 14.sz. (IV. 8.) 158.p.
- Fotók a győri kongresszusról. (Szerkesztőségi közlemény.) *Tolnai Világlapja*, XIII.évf. (1913) 30.sz. (VII. 27) 5.p.
- HOLLADY Nándor kitüntetése. (Szerkesztőségi közlemény.) *Köztelek*, XXI.évf. (1911) 4.sz. (I. 11.) 101.p.
- A képviselőtestület közgyűlése. (Szerkesztőségi közlemény.) *Nagykároly és Vidéke*, XXIV.évf. (1907) 46.sz. (XI. 14.) 2.p.
- Képviselőtestületünk közgyűlése. (Szerkesztőségi közlemény.) *Nagykároly és Vidéke*, XXVII. évf. (1910) 51. sz. (XII. 22.) 2.p.
- Lemondott rendőrkapitány. (Szerkesztőségi közlemény.) *Heti Szemle*, XIX.évf. (1910) 47.sz. (XI. 23.) 4.p.

- Lovaglás a halálba. (136.;) — Lovaglás a halálba. (Szerkesztőségi közlemény.) *Délmagyarország*, II.évf. (1913) 82.sz. (IV. 9.) 8.p.
- A magyarországi rendőrtisztviselők gyűlése. (33.;43.;) — A magyarországi rendőrtisztviselők gyűlése. (Szerkesztőségi közlemény.) *Városok Lapja*, III.évf. (1908) 24.sz. (XII. 15.) 5.p.
- A magyarországi rendőrtisztviselők kongresszusa. (87.;88.;) — A magyarországi rendőrtisztviselők kongresszusa. (Saját tudósítótól K-s.) *Heti Szemle*, XXIII. évf. (1914) 26. sz. (VII. 1.) 4.p.
- A Magyarországi Rendőrtisztviselők Országos Egyesületének közgyűlése. (93.;) — A Magyarországi Rendőrtisztviselők Országos Egyesületének közgyűlése. (Szerkesztőségi közlemény.) *Tolnavármegye és a Közérdek*, XIII.évf. (1917) 24.sz. (VI. 14.) 2.p.
- A magyarországi rendőrtisztviselők országos egyesülete Nagybanán. (89.;) — A magyarországi rendőrtisztviselők országos egyesülete Nagybanán. (Szerkesztőségi közlemény.) *Nagybanán és Vidéke*, XL.évf. (1914) 23.sz. (VI. 7.) 4.p.
- A makói rendőrkapitány ügyében Návay interpellált. (78.;) — A makói rendőrkapitány ügyében Návay interpellált. (Szerkesztőségi közlemény.) *Délmagyarország*, II.évf. (1913) 174.sz. (VII. 27.) 9.p.
- A MÁV és a rendőrtisztviselők kongresszusa. (84.;) — A MÁV és a rendőrtisztviselők kongresszusa. (Szerkesztőségi közlemény.) *Szamos*, XLVI.évf. (1914) 144.sz. (VI. 27.) 4.p.
- Megalakult a rendőralkalmazottak szakegyesülete. (21.;) — Megalakult a rendőralkalmazottak szakegyesülete. (Szerkesztőségi közlemény.) *Pesti Napló*, LXX.évf. (1919) 20.sz. (I. 23.) 6.p.
- Megalakult a rendőrszövetség. (105.;) — Megalakult a rendőrszövetség. (Szerkesztőségi közlemény.) *Pesti Napló*, LXX. évf. (1919) 18. sz. (I. 21.) 6.p.
- Megalakult a városi rendőrségi szakosztály. (125.;) — Megalakult a városi rendőrségi szakosztály. (Szerkesztőségi közlemény.) *Szegedi Friss Újság*, XX.évf. (1919) 39.sz. (II. 14.) 2.p.
- Megalakul a Vörös Őrség. (128.;) — Megalakul a Vörös Őrség. (Szerkesztőségi közlemény.) *Népszava*, XLVII.évf. (1919) 77.sz. (IV. 1.) 8.p.
- Meghívás. (26.;) — Meghívás. (Szerkesztőségi közlemény.) *Nagykároly és Vidéke*, XXIV.évf. (1907) 45.sz. (XI. 7.) 2.p.
- Meghívó közgyűlésre. (55.;) — Meghívó közgyűlésre. (Szerkesztőségi közlemény.) *Közbiztonság*, XVIII.évf. (1911) 12.sz. (III. 20.) 154.p.
- Mi az? Hát már a rendőrtisztviselők is szocialistáskodnak? (135.;) — Mi az? Hát már a rendőrtisztviselők is szocialistáskodnak? (Szerkesztőségi közlemény.) *Népszava*, XL.évf. (1912) 79.sz. (IV. 2.) 3.p.
- Mire jó a rendőrtizedes? (61.;) — Mire jó a rendőrtizedes? (Szerkesztőségi közlemény.) *Közérdek*, V.évf. (1912) 13.sz. (III. 30.) 6.p.
- MROE értekezlet. (53.;) — MROE értekezlet. (Szerkesztőségi közlemény.) *Pesti Napló*, LXII.évf. (1911) 44.sz. (II. 21.) 17.p.
- A MROE felkerete a minisztert. (72.;) — A MROE felkerete a minisztert. (Szerkesztőségi közlemény.) *Városok Lapja*, VIII.évf. (1913) 26.sz. (VI. 28.) 317.p.
- A MROE folyó hó 3-án közgyűlést tartott Budapesten. (93.;) — A MROE folyó hó 3-án közgyűlést tartott Budapesten. (Szerkesztőségi közlemény.) *Városok Lapja*, XII.évf. (1917) 23.sz. (VI. 9.) 169-170.p.
- A MROE vasárnap tartotta közgyűlését Budapesten. (93.;) — A MROE vasárnap tartotta közgyűlését Budapesten. (Szerkesztőségi közlemény.) *Pesti Hírlap*, XXXIX. évf. (1917) 142. sz. (VI. 5.) 8.p.
- Országos Rendőrszövetség. (105.;) — Országos Rendőrszövetség. (Szerkesztőségi közlemény.) *Budapesti Hírlap*, XXXIX. évf. (1919) 18. sz. (I. 21.) 6.p.
- Az Országos Rendőrszövetség nagygyűlése. (128.;) — Az Országos Rendőrszövetség nagygyűlése. (Az Est tudósítójától.) *Az Est*, X.évf. (1919) 76.sz. (IV. 1.) 3.p.
- Polgármester bejelentése. (85.;) — Polgármester bejelentése. (Szerkesztőségi közlemény.) *Szamos*, XLVI.évf. (1914) 129.sz. (VI. 9.) 2.p.
- Rendcsinálás a rendőrségeken. (96.;) — Rendcsinálás a rendőrségeken. (Szerkesztőségi közlemény.) *Budapesti Hírlap*, (1918) 298. sz. (XII. 20.) 6.p.

- Rendkívüli közgyűlést tartott a Magyarországi Országos Rendőrszövetség. (127.;;) — Rendkívüli közgyűlést tartott a Magyarországi Országos Rendőrszövetség. (Szerkesztőségi közlemény.) *Pesti Napló*, LXX. évf. (1919) 77. sz. (IV. 1.) 5.p.
- A rendőrfogalmazói kar egyezkedése a rendőrfelügyelőkkel. (96.;;) — A rendőrfogalmazói kar egyezkedése a rendőrfelügyelőkkel. (Szerkesztőségi közlemény.) *Az Est*, IX.évf. (1918) 295 sz. (XII. 17.) 5.p.
- A rendőrkapitány Budapesten. (65.;;) — A rendőrkapitány Budapesten. (Szerkesztőségi közlemény.) *Szatmármegyei Közlöny*, XXXVIII.évf. (1912) 17.sz. (IV. 28.) 2.p.
- Rendőrkapitányok bérharca. (31.;;) — Rendőrkapitányok bérharca. (Szerkesztőségi közlemény.) *Népszava*, XXXV.évf. 1907. 43.sz. (II. 19.) 9.p.
- Rendőrkapitányok egylete. (1893. III. 7.) (9.;129.;;) — Rendőrkapitányok egylete. (Szerkesztőségi közlemény.) *Pesti Hírlap*, XV.évf. (1893) 66.sz. (III. 7.) 8.p.
- Rendőrkapitányok egylete. (1893. III. 19.) (9.;129.;;) — Rendőrkapitányok egylete. (Szerkesztőségi közlemény.) *Pápai Közlöny*, III.évf. (1893) 12.sz. (III. 19.) 5.p.
- Rendőrkapitányok kongresszusa. (1906. V. 3.) (11.;;) — Rendőrkapitányok kongresszusa. (Szerkesztőségi közlemény.) *Tolnamegyei Közlöny*, XXXIV.évf. (1906) 18.sz. (V. 3.) 4.p.
- Rendőrkapitányok kongresszusa. (1907. II. 10.) (12.;;) — Rendőrkapitányok kongresszusa. (Szerkesztőségi közlemény.) *Nyírvidék*, XXVIII.év. (1907) 6.sz. (II. 10.) 5.p.
- Rendőrkapitányok országos kongresszusa. (1905. IV. 19.) (10.;;) — Rendőrkapitányok országos kongresszusa. (Szerkesztőségi közlemény.) *Szatmár-Németi*, IX.évf. (1905) 23.sz. (IV. 19) 3.p.
- Rendőrkapitányok országos kongresszusa. (1907. II. 12.) (12.;;) — Rendőrkapitányok országos kongresszusa. (Szerkesztőségi közlemény.) *Szatmár és Vidéke*, XXIV.évf. (1907) 7.sz. (II. 12.) 3.p.
- Rendőrkapitányok országos kongresszusa. (1907. II. 24.) (17.;;) — Rendőrkapitányok országos kongresszusa. (Szerkesztőségi közlemény.) *Pápa és Vidéke*, II.évf. (1907) 8.sz. (II. 24.) 3.p.
- Rendőrök országos szövetsége. (105.;;) — Rendőrök országos szövetsége. (Szerkesztőségi közlemény.) *Népszava*, XLVII.évf. (1919) 18.sz. (I. 21.) 6.p.
- Rendőrségi kongresszus. (11.;;) — Rendőrségi kongresszus. (Szerkesztőségi közlemény.) *Esztergom*, XI.évf. (1906) 20.sz. (V. 20.) 4-5.p.
- Rendőrségi sorsjegyek húzása. (61.;;) — Rendőrségi sorsjegyek húzása. (Szerkesztőségi közlemény.) *Nagykőrös és Vidéke*, II.évf. (1912) 21.sz. (V. 23.) 3.p.
- Rendőrszövetség Londonban. (101.;;) — Rendőrszövetség Londonban. (Szerkesztőségi közlemény.) *Az Ujság*, XI.évf. (1913) 302.sz. (XII. 21.) 11.p.
- Rendőrtisztviselők a belügyminiszternél. (32.;;) — Rendőrtisztviselők a belügyminiszternél. (Szerkesztőségi közlemény.) *Városok Lapja*, III.évf. (1908) 7.sz. (IV. 1.) 7.p.
- Rendőrtisztviselők egylete. (132.;;137.;;) — Rendőrtisztviselők egylete. (Szerkesztőségi közlemény.) *Az Ujság*, X.évf. (1912) 35.sz. (II. 10.) 22.p.
- Rendőrtisztviselők gyűlése. (1919. XI. 16.) (45.;;) — Rendőrtisztviselők gyűlése. (Szerkesztőségi közlemény.) *Magyarország*, XVI.évf. (1909) 271.sz. (XI. 16.) 11.p.
- Rendőrtisztviselők gyűlése. (1910. XII. 10.) (49.;;) — Rendőrtisztviselők gyűlése. (Szerkesztőségi közlemény.) *Városok Lapja*, V.évf. (1910) 50.sz. (XII. 10.) 532.p.
- Rendőrtisztviselők gyűlése. (1913. XII. 13.) (80.;;) — Rendőrtisztviselők gyűlése. (Szerkesztőségi közlemény.) Rendőrtisztviselők gyűlése. *Városok Lapja*, VIII.évf. (1913) 50.sz. (XII. 13.) 631.p.
- Rendőrtisztviselők gyűlése, tisztújító gyűlés. (40.;;) — Rendőrtisztviselők gyűlése, tisztújító gyűlés. (Szerkesztőségi közlemény.) *Pesti Hírlap*, XXX.évf. (1908) 193.sz. (XII. 8.) 13.p.
- A rendőrtisztviselők hivatalos lapja a szatmári kongresszusról. (91.;;) — A rendőrtisztviselők hivatalos lapja a szatmári kongresszusról. (Szerkesztőségi közlemény.) *Szamos*, XLVI. évf. (1914) 154. sz. (VII. 9.) 3.p.

- Rendőrtisztviselők kongresszusa. (1907. II. 10.) (20.;) — Rendőrtisztviselők kongresszusa. (Szerkesztőségi közlemény.) *Pesti Hírlap*, XXIX.évf. (1907) 292.sz. (XII. 10.) 13.p.
- Rendőrtisztviselők kongresszusa. (1907. XII. 18.) (29.;) — Rendőrtisztviselők kongresszusa. (Szerkesztőségi közlemény.) *Szatmárvármegye*, III.évf. (1907) 103.sz. (XII. 18.) 3.p.
- Rendőrtisztviselők kongresszusa. (1907.XII. 21.) (21.;29.;) — Rendőrtisztviselők kongresszusa. (Szerkesztőségi közlemény.) *Pápai Hírlap*, IV.évf. (1907) 51.sz. (XII. 21.) 6.p.
- Rendőrtisztviselők kongresszusa. (1912. V. 9.) (66.;) — Rendőrtisztviselők kongresszusa. (Szerkesztőségi közlemény.) *Esztergom és Vidéke*, XXXIV.évf. (1912) 38.sz. (V. 9.) 2.p.
- Rendőrtisztviselők kongresszusa. (1913. VII. 19.) (74.;) — Rendőrtisztviselők kongresszusa. (Szerkesztőségi közlemény.) *Pápai Hírlap*, X.évf. (1913) 29.sz. (VII. 19.) 4.p.
- Rendőrtisztviselők kongresszusa Győr. (73.;) — Rendőrtisztviselők kongresszusa Győr. (Szerkesztőségi közlemény.) *Szamos*, XLV.évf. (1913) 160.sz. (VII. 13.) 3.p.
- Rendőrtisztviselők kongresszusa, jön az államsegély. (64.;) — Rendőrtisztviselők kongresszusa, jön az államsegély. (Szerkesztőségi közlemény.) *Nagykároly*, VI.évf. (1911) 51.sz. (XII. 20.) 3.p.
- A rendőrtisztviselők kongresszusa Kassán. (67.;) — A rendőrtisztviselők kongresszusa Kassán. (Szerkesztőségi közlemény.) *Városok Lapja*, VII.évf. (1912) 22.sz. (VI. 1.) 197-198.p.
- Rendőrtisztviselők kongresszusa Szatmáron. (78.;) — Rendőrtisztviselők kongresszusa Szatmáron. (A Szamos eredeti tudósítása.) *Szamos*, XLV.évf. (1913.) 161.sz. (VII. 15.) 3.p.
- A rendőrtisztviselők közgyűlése. (49.;134.;) — A rendőrtisztviselők közgyűlése. (Szerkesztőségi közlemény.) *Pesti Hírlap*, XXXII.évf. (1910) 302.sz. (XII. 20.) 37.p.
- Rendőrtisztviselők a miniszterelnöknél. (95.;) — Rendőrtisztviselők a miniszterelnöknél. (Szerkesztőségi közlemény.) *Az Újság*, XVI.évf. (1918) 155.sz. (VII. 6.) 8.p.
- A rendőrtisztviselők mozgalma. (133.;) — A rendőrtisztviselők mozgalma. (Szerkesztőségi közlemény.) *Az Újság*, V.évf. (1907) 230.sz. (IX. 27.) 3.p.
- Rendőrtisztviselők Országos Egyesületének közgyűlése Szatmáron. (86.;) — Rendőrtisztviselők Országos Egyesületének közgyűlése Szatmáron. (Saját tudósítótól.) *Nagykároly és Vidéke*, XLI. évf. (1914) 26. sz. (VII. 1.) 4. p.
- Rendőrtisztviselők országos gyűlése. (69.;) — Rendőrtisztviselők országos gyűlése. (Szerkesztőségi közlemény.) *Városok Lapja*, VII.évf. (1912) 24.sz. (VI. 15.) 211-212.p.
- A rendőrtisztviselők országos kongresszusa. (83.;) — A rendőrtisztviselők országos kongresszusa. (Szerkesztőségi közlemény.) *Szatmár és Vidéke*, XXXI. évf. (1914) 25. sz. (VI. 23.) 1-2.p.
- A rendőrtisztviselők orsz. kongresszusa Szatmáron. (82.;) — A rendőrtisztviselők orsz. kongresszusa Szatmáron. (A Szamos tudósítójától.) *Szamos*, XLVI.évf. (1914) 126.sz. (VI. 5.) 4.p.
- A rendőrtisztviselők szatmári közgyűléséről. (90.;) — A rendőrtisztviselők szatmári közgyűléséről. (Szerkesztőségi közlemény.) *Esztergom és Vidéke*, XXXVI.évf. (1914) 55.sz. (VII. 9.) 4.p.
- Rendőrtisztviselők szervezkedése. (39.;) — Rendőrtisztviselők szervezkedése. (Szerkesztőségi közlemény.) *Pécsi Napló*, XVII.évf. (1908) 70.sz. (III. 24.) 4.p.
- A segélyező egyesület tárgysorsjátéka. (60.;) — A segélyező egyesület tárgysorsjátéka. (Szerkesztőségi közlemény.) *Közbiztonság*, XVIII.évf. (1911) 21.sz. (V. 21.) 276.p.
- Szeged főkapitányi székhely lesz. (59.;) — Szeged főkapitányi székhely lesz. (Szerkesztőségi közlemény.) *Délmagyarország*, II.évf. (1911) 76 sz. (IV.2.) 3-4.p.
- Szervezkednek a nyíregyházi rendőrök. (106.;) — Szervezkednek a nyíregyházi rendőrök. (A Nyírvidék tudósítójától.) *Nyírvidék*, XL. évf. (1919) 46. sz. (II.26.) 4.p.
- SZÉKELY (54.;) — SZÉKELY Vladimir: MROE és MROSE ülés. *Közbiztonság*, XVIII.évf. (1911) 9.sz. (II. 27.) 124-125.p.

- Tisztelgés a kormányelnöknél. (7.;;) — Tisztelgés a kormányelnöknél. (Szerkesztőségi közlemény.) *Fővárosi Lapok*, XXIII.évf. (1886) 18.sz. (I. 18.) 131.p.
- Törvénytervezet a rendőrség államosításáról. (58.;;) — Törvénytervezet a rendőrség államosításáról. (Szerkesztőségi közlemény.) *Nagybánya*, IX.évf. (1911) .sz. (I. 5.) 1.p.
- Új rendőrszövetség alakul. (103.;;) — Új rendőrszövetség alakul. (Szerkesztőségi közlemény.) *Városok Lapja*, XII.évf. (1917) 29.sz. (VIII. 25.) 217.p.
- Választmányi ülés Miskolcon. (67.;;) — Választmányi ülés Miskolcon. (Szerkesztőségi közlemény.) *Városok Lapja*, VII.évf. (1912) 24.sz. (VI. 15.) 212.p.
- Városi közgyűlés. (26.;;) — Városi közgyűlés. (Szerkesztőségi közlemény.) *Szatmármegyei Közlöny*, XXXIII.évf. (1907) 45.sz. (XI. 10.) 4.p.
- A városi rendőrségek államosítása. (8.;;) — A városi rendőrségek államosítása. (Szerkesztőségi közlemény.) *Veszprémi Független Hírlap*, XII.évf. (1893) 1.sz. (I. 7.) 3.p.
- Vidéki rendőrkapitányok kongresszusa. (15.;;) — Vidéki rendőrkapitányok kongresszusa. (Szerkesztőségi közlemény.) *Nagykároly és Vidéke*, XXIV.évf. (1907) 8.sz. (II. 21.) 2.p.
- A vidéki rendőrök országos gyűlése. (105.;;) — A vidéki rendőrök országos gyűlése. (Szerkesztőségi közlemény.) *Délmagyarország*, VIII. évf. (1919) 16. sz. (I. 21.) 7.p.
- A vidéki rendőrség államosítása. (1917. VIII. 25.) (94.;;) — A vidéki rendőrség államosítása. (Szerkesztőségi közlemény.) *Városok Lapja*, XII.évf. (1917) 29.sz. (VIII. 25.) 217.p.
- A vidéki rendőrség államosítása, tárgyalások a nagykárolyi csendőri szolgálat ügyében. (55.;;) — A vidéki rendőrség államosítása, tárgyalások a nagykárolyi csendőri szolgálat ügyében. (Szerkesztőségi közlemény.) *Szatmármegyei Közlöny*, XXXVII.évf. (1911) 14.sz. (IV. 2.) 3.p.
- A vidéki rendőrség újjászervezése. (1907. II. 15.) (13.;;) — A vidéki rendőrség újjászervezése. (Szerkesztőségi közlemény.) *Városok Lapja* II.évf. (1907) 4.sz. (II. 15.) 10-11.p.
- A vidéki rendőrség újjászervezése. (1918. XII. 23.) (96.;;) — A vidéki rendőrség újjászervezése. (Szerkesztőségi közlemény.) *Városok Lapja*, XIII.évf. (1918) 26.sz. (XII. 23.) 206.p.
- A vidéki rendőrségek államosítása. (98.;;) — A vidéki rendőrségek államosítása. (Szerkesztőségi közlemény.) *Nagykároly és Vidéke*, XL.évf. (1919) 7.sz. (II. 12.) 4.p.
- Vidéki rendőrtisztviselők Szegeden. (135.;;) — Vidéki rendőrtisztviselők Szegeden. (Szerkesztőségi közlemény.) *Délmagyarország*, III.évf. (1912) 77.sz. (IV. 2.) 7.p.
- Vidéki városok rendőrségének államosítása (71.;;) — Vidéki városok rendőrségének államosítása. (Szerkesztőségi közlemény.) *Esztergom és Vidéke*, XXXIV.évf. (1912) 77.sz. (IX. 26.) 2-3.p.

ALMANACHOK, LEXIKONOK, ZSEBKÖNYVEK, ADATTÁRAK

- BAKOS (4.;;) — BAKOS Gábor (szerk.): *Az első magyar országos rendőri zsebnaptár az 1872. szökőévre*. Pest, 1872. s.n.
- BAKSA (25.;;) — BAKSA János (szerk.): *Rendőrségi Almanach 1923*. Budapest, 1923, A Rend kiadása, Stephaneum Nyomda és Könyvkiadó R.T. 544 p.
- Egyesületek. (1910) (36.;;) — Egyesületek. *Budapesti Czim- és Lakásjegyzék*, XXII.évf. (1910) Budapest, 1910, Franklin-Társulat. 2139 p.
- Egyesületek. (1911) (36.;;) — Egyesületek. *Budapesti Czim- és Lakásjegyzék*, XXIII.évf. (1911) Budapest, 1911, Franklin-Társulat. 2250 p.
- Egyesületek. (1912) (37.;;) — Egyesületek. *Budapesti Czim- és Lakásjegyzék*, XXIV.évf. (1912) Budapest, 1912, Franklin-Társulat. 2412 p.
- Egyesületek. (1913) (38.;;) — Egyesületek. *Budapesti Czim- és Lakásjegyzék*, XXV. évf. (1913) Budapest, 1913, Franklin-Társulat. 2430 p.
- Egyesületek. (1914) (38.;;) — Egyesületek. *Budapesti Czim- és Lakásjegyzék*, XXVI. évf. (1914) Budapest, 1914, Franklin-Társulat. 2574 p.
- Egyesületek. (1916) (38.;;) — Egyesületek. *Budapesti Czim- és Lakásjegyzék*, XXVII. évf. (1916) Budapest, 1916, Franklin-Társulat. 2666p.
- GEGUS — SZÉKELY (1.;;32.;;) — GEGUS Dániel — SZÉKELY Vladimír (szerk.): *A Közbiztonság Almanachja 1910. évre*. I.évf. Budapest, 1909, LÉGRÁDY Testvérek. 614 p.

- A M. Kir. Legfőbb Állami Számvevőszék jelentése az 1913. évi zárszámadásról, valamint az államháztartás, államvagyon és állami adósságok kezelése körül az 1913. évben szerzett tapasztalatairól.* (79.;) — *A M. Kir. Legfőbb Állami Számvevőszék jelentése az 1913. évi zárszámadásról, valamint az államháztartás, államvagyon és állami adósságok kezelése körül az 1913. évben szerzett tapasztalatairól.* Budapest, 1914, Magyar Királyi Állami Nyomda. 529p.
- A magyar állam költségvetése az 1921/22. számadási évre.* (25.;) — *A magyar állam költségvetése az 1921/22. számadási évre.* Budapest, 1921, Magyar Királyi Állami Nyomda. 1394 p.
- MEZEI (38.;81.;) — MEZEI Sándor (szerk.): *A Közbiztonság Almanachja 1914. évre. V.évf.* Budapest, 1914, A Közbiztonság Magyar Rendőrtisztviselők Országos Egyesületének hivatalos lapja. 384 p.
- SÁNDOR — SERES — TÖRÖK (4.;113.;) — SÁNDOR Mária — SERES István — TÖRÖK Péter (szerk.): *Források O'sváth Pál sárréti csendbiztos életéhez I.* Berettyóújfalu, 2010, Hajdú Bihar Megyei Múzeumok Igazgatósága - Bihari Múzeum Baráti Köre. 175 p. HU-ISBN 978 963 06 9298 4.

LEVÉL-, IRAT- ÉS DOKUMENTUMTÁRI GYŰJTEMÉNYEK

- MNL-OL. K428. (102.;) — MNL (Magyar Nemzeti Levéltár) OL (Országos Levéltár) K428. (Könyvtárosok 1920-1949)
- MNL-OL-W12. Mt.jkv (95.;97.;) — MNL (Magyar Nemzeti Levéltár) OL (Országos Levéltár) W12 (Miniszterelnökségi Levéltár) Mt.jkv. (Minisztertanácsi jegyzőkönyvek gyűjteménye.)
- Ogy.i.Kn. (9.;) — Ogy.i. (Országgyűlés Irattára) Kn. (Képviselőházi napló)
- JOGSZABÁLYOK**
- 1870/XLII.tc. (25.;) — 1870/XLII.tc. a köztörvényhatóságok rendezéséről.
- 1876/XX.tc. (25.;) — 1876/XX.tc. némely városi törvényhatóságok megszüntetéséről.
- 1881/II.tc. (4.;) — 1881/II.tc. a csendőrség legénységi állományának a kiegészítéséről.
- 1881/III.tc. (4.;) — 1881/III.tc. a közbiztonsági szolgálat szervezéséről.
- 1881/XXI.tc. (4.;) — 1881/XXI.tc. a Budapest-fővárosi rendőrségről.
- 1886/XXI.tc. (6.;25.;) — 1886/XXI.tc. a köztörvényhatóságokról.
- 1886/XXII.tc. (6.;) — 1886/XXII.tc. a községekről.
- 1898/XXX.tc. (100.;) — 1898/XXX.tc. dicsőült Erzsébet királyné emlékének törvénybe iktatásáról.
- 1912/LVIII.tc. (63.;) — 1912/LVIII.tc. a városok fejlesztéséről.
- 1919/III.nt. (114.;) — 1919/III.nt. az egyesülés és gyülekezés szabadságáról.
- 1 394/1873. (IV. 29.) BM.r. (114.;) — 1 394/1873. (IV. 29.) BM.r. az egyesületek ellenőrzése tárgyában. *Magyarországi Rendeleték Tára*, VII.évf. (1873) 131-133.p.
- 1 508/1875.(V. 2.) BM.r. (114.;) — 1 508/1875. (V. 2.) BM.r. az egyletek tárgyában. *Magyarországi Rendeleték Tára*, XXXII.évf. (1898) I.Füzet 245-248.p.
- 45 623/1907 (IV.22.) BM.kr. (28.;) — 45 623/1907 (IV.22.) BM.kr. a törvényhatósági és községi alkalmazottaknak hivataluktól felfüggesztése tekintetében követendő eljárásról. *Magyarországi Rendeleték Tára*, XLI.évf. (1907) 228-230.p.
- 41 500/1913. (III. 11.) BM.kr. (25.;53.;) — 41 500/1913. (III. 11.) BM.kr. az 1912/LVIII.tc. 1. §-a által a városi rendőrségek fejlesztésére szánt összeg felhasználása. *Belügyi Közlöny*, XVIII.évf. (1913) 12.sz. (III.23.) 78-83.p.
- 14 000/1914. (I. 22.) BM.kr. (63.;) — 14 000/1914. (I. 22.) BM.kr. az 1912: LVIII. t.-c. 1. §-a által a városi rendőrségek fejlesztésére az 1914. évre szánt összeg felhasználása. *Belügyi Közlöny*, XIX.évf. (1914) 4.sz. (I.25.) 29-33.p.

- 74 950/1915. (X. 25.) BM.r. (113.;) — 74 950/1915. (X. 25.) BM.r. a „Rendőrségi Lapok” című szaklap ajánlása. *Belügyi Közlöny*, XX. évf. (1915) 51. sz. (X.31.) 1174. p.
- 10 568/1918. (XII.19.) BM.kr. (97.;) — 10 568/1918. (XII. 19.) BM.kr. A vidéki rendőrség felemelt illetményeinek folyósítása. *Belügyi Közlöny*, XXIV.évf. (1919) 2.sz. (I.12.) 29-61.p.
- 10 816/1918. (XII. 27.) BM.kr. (97.;) — 10 816/1918. (XII. 27.) BM.kr. A rendőri ügyeleti díjak egységes megállapítása. *Belügyi Közlöny*, XXIV.évf. (1919) 2.sz. (I.12.) 62.p.
- 5 084/1919.(IX. 30.) korm.r. (114.;) — 5 084/1919.(IX. 30.) korm.r. az egyesülési és a gyülekezési jogról. *Magyarországi Rendeletek Tára*, LIII.évf. (1919) 729-730.p.
- 183 497/1928. (VII. 8) BM.r. (113.;) — 183 497/1928. (VII. 8) BM.r. a „Rendőrségi Lapok” című sajtótermék megjelenésének és terjesztésének megtiltása. *Belügyi Közlöny*, XXXIII.évf. (1928) 30. sz. (VII.8.) 615.p.

ALAPSZABÁLYOK

- DAYKA — PAYERLE (104.;108.;109.;110.;111.;112.;114.;) — DAYKA Endre — PAYERLE Nándor levele a vidéki rendőrtisztviselőkhöz. Budapest, 1919.(I.25.) Sonnenfeld Műnyomda. 1-2.p. In DAYKA Endre — PAYERLE Nándor (szerk.): *Magyar Országos Rendőrszövetség Alapszabályai*. Nagyvárad, 1919 (I.19.), Sonnenfeld Műnyomda. 23 p.
- MALYÁTA (34.;) — MALYÁTA Ágoston (szerk.): *A Magyarországi Rendőrtisztviselők Segélyező Egyesületének Alapszabályai*. Budapest, 1908, Légrády Testvérek. 16 p.
Megjelent még: *A Magyarországi Rendőrtisztviselők Segélyező Egyesületének Alapszabályai*. Szeged, 1911, Engel L. 16.p.

Mellékletek jegyzéke:

- I.sz. melléklet
Előzményi rendőrkongresszusok.
- II.sz. melléklet
A Magyarországi Rendőrtisztviselők Országos Egyesületének ülései.
- III.sz. melléklet
A Magyarországi Rendőrtisztviselők Segélyező Egyesületének ülései.
- IV. sz. melléklet
A Magyar Országos Rendőrszövetség (MOR) létrehozásának előkészítő rendezvényei.
- V. sz. melléklet
A rendőrök és a szakszervezet, pártkötődések.
- VI. sz. melléklet
A rendőrség „Zrínyi-sisak”-ja.

I.sz. melléklet

Előzményi rendőrkongresszusok**I. Magyar Országos Rendőrkongresszus, 1871. IV. 12-én zárult.**

Pest, Országház, 70 fő részvétele.
Emlékirat, 5 fős bizottság szerkesztésével.

II. Magyar Országos Rendőrkongresszus, 1886. I. 17-.

NÉKÁM Ede (1838-1915).
11 fő részvétele.
Rendőrkapitányok élethossziglani kinevezése a főispánok által (1886/XXI.tc.).

III. Magyar Országos Rendőrkongresszus, 1893. III. 4-5.

HEGEDŰS (HULIMKA) Sándor (1861-1925) és NÉKÁM Ede.
50 főt meghaladó részvétel.
Emlékirat megvitatása az előértekezleten.
10 fős bizottság a vidéki rendőrség figyelemmel kísérésére.
Indítvány rendőrkapitányi egylet alapítására.

IV. Magyar Országos Rendőrkongresszus, 1906. V. 8.

MOLNÁR Lajos (1864-1913).
Belügyminiszter felkeresése.
Most nem lehetséges az államosítás, de egyéb segítség ígérete.

A Magyarországi Rendőrtisztviselők Országos Egyesületének ülései.**Alapító ülés 1907. II. 18.**

(1907. február 17-18-19.)

17-én ismerkedési est Budapesten a Pannónia Szálló éttermében.

18-án délelőtt 10 órakor Pestvármegye Székházában értekezlet:

- tisztviselői kar megválasztása;
- egyesület alakítására előterjesztés.

19-én délelőtt tisztelgés, államrendőrségi intézmények megtekintése. Este bankett.

Részt vett 58 rendőrtisztviselő (főkapitányok, rendőrtisztek).

Egyesületi alapszabályok jóváhagyása belügyminiszter által 1807 nyár közepén.

I. évi rendes közgyűlés, alakuló ülés 1907. XII. 17.

(1907. XII. 16-17.)

1907. XII. 16. Választmányi ülés.

16-án délután 5 órakor választmányi ülés a Pannónia Szállóban.

17-én délelőtt 10 órakor a Pestvármegyei ház dísztermében értekezlet:

- jelentések, előterjesztések;
- tisztségviselők és választmány megválasztása, előadások.

Este 8 órakor ismerkedési estély, díszvacsora a Royal Szállóban.

1908. III. 23. Választmányi ülés.

HEGEDŰS Sándor lemondása az elnöki posztról. Utódja dr. ANGYAL Armand.

II. évi rendes közgyűlés 1908. XII. 13.

Jelentés, költségvetés elfogadása. A MROSE megalapítása. Szakirodalmi pályamunkák elbírálása.

Este a Royal Szállóban lakoma.

III. évi rendes közgyűlés 1909. XI. 14.**(Együtt a MROSE alakuló ülés.)**

Budapest vármegyei háza. Kevés résztvevő. MROE: 537 rendes tag, 24 alapító tag, 18 pártoló tag.

Az egyesület ügyészének megválasztása. Több előadás.

IV. évi rendes közgyűlés 1910. XII. 18.

Budapest Royal Szálló díszterme.

MISKOLCZY által elkészített államosítási törvénytervezet megtárgyalása.

1911. II. 18. Törvényelőkészítő bizottsági ülés. Royal Szálló külön terme.**1911. II. 19. Választmányi ülés.** 30-35 vidéki résztvevő. Törvénytervezet megvitatása.**(MROSE ülés is.)****Rendkívüli közgyűlés 1911. III. 25.****(MROSE közgyűlés is.)**

Budapest a Royal Szálló egyik kisterme. MISKOLCZY törvénytervezetének elfogadása, kormányfőnek, belügyminiszternek átadása.

1911. X. 21. Választmányi ülés.**(MROSE választmányi ülés is.)**

Dr. ANGYAL lemondása miatt elnökválság. Utód KUTSERA vagy VÁCZY. Az elnök személyében azonban csak 2 év elteltével történt változás.

V. évi rendes közgyűlés 1911. XII. 17.

Budapest a Royal Szálló. Fő tárgya a vidéki rendőrség államosítási javaslata.

1912. IV. 27. Választmányi ülés.

Fő tárgya a vidéki rendőrség államosítása.

VI. évi rendes közgyűlés 1912. VI. 7-10. Kassa.**1912. VI. 8. Választmányi ülés.****(MROSE közgyűlés is Miskolcon.)**

(Első vidéken tartott közgyűlés) 8-án délután 4 órakor választmányi ülés a városháza nagytermében, Kassa.

9-én délelőtt 10.00 közgyűlés a városháza nagytermében (megyeháza dísztermében) Kassa. 10-én reggel társas kirándulás a Magas Tátrába.

Rendkívüli közgyűlés 1912. IX. 22.

Budapest I. kerületi kapitányság. A vidéki rendőrség államosításáról szóló javaslatok megvitatása.

VII. évi rendes közgyűlés 1913. VII. 12-14. Győr.

13-án 10.00 városháza nagyterem. 14-én Komáromban rendőrkutya bemutató és verseny megtekintése.

Tisztújító közgyűlés 1913. XII. 9.

Budapest Royal Szálló nagyterem. Díszelnök dr. ANGYAL Armand, elnök VÁCZY József kassai főkapitány.

VIII. évi rendes közgyűlés 1914. VI. 28. Szatmár (Szatmár-Németi).

Választmányi ülés 28-án délelőtt 9 órakor. Fél 11 órakor közgyűlés a városháza dísztermében. Késő délután értesülés a szarajevói merényletről.

IX. évi rendes közgyűlés 1917. VI. 3.

Budapesti Rendőrőrkapitányság díszterem. Szakértő bizottság kiküldése „A magyarországi rendőrség működésének története a világháborúban” című munka megcsinálására. A tisztikar megerősítése a háború tartamára.

Tanácskozás 1918. XII. 15.

Budapest. A Fővárosi Rendőrség állományával együtt tartott tanácskozás, ahol a vidéki rendőröket a Magyarországi Vidéki Rendőri Alkalmazottak Országos Szabad Szervezete (Magyarországi Rendőri Alkalmazottak Szabadszervezete) és a MROE tagjai képviselték. Közös küldöttségük jelent meg a belügyminiszternél, kérve az államosítást és a vidéki rendőrség újjászervezését. A MROE elnöksége bejelentette csatlakozását az előkészítés alatt álló rendőrszövetséghez.

III.sz. melléklet

*A Magyarországi Rendőrtisztviselők Segélyező Egyesületének ülései
(Általában a MROE ülésekkel együtt tartva.)*

Induló ülés 1907. XII. 17.

A MROE ülésén bejelentve és elfogadva.

Alapszabályokat elfogadó (alapító) ülés 1908. XII. 13.

Alapszabályok jóváhagyva 1909. V. 12-én.

Alakuló ülés 1909.XI. 14.

Budapest vármegyeháza. Kevés résztvevő.

1911. II. 19. Rendes közgyűlés.

Fő téma az engedélyezett sorsjáték.

1911. III. 25. Rendes közgyűlés.**MROE közgyűlés is.**

Budapest a Royal Szálló egyik kisterme.

1911. X. 21. Választmányi ülés.

Halasztáskérés a sorsjegyhúzásra. (2012.V.30. lesz) MROE választmányi ülés is.

1912. VI. 7-10. Választmányi ülés, majd rendes közgyűlés. Miskolc.**Kassán MROE közgyűlés is.**

7-én Miskolc városháza közgyűlési terem. Választmányi ülés, majd rendes közgyűlés. Délután kirándulás az Avasra és Diósgyőrbe. Este 8 órakor hangverseny. 10-én reggel társas kirándulás a Magas Tátrába.

1919. II. 9. Közgyűlés.

Budapest.

IV. sz. melléklet

A Magyar Országos Rendőrszövetség (MOR) létrehozásának előkészítő rendezvényei.**1917. VIII. 25. Híradás**

Új rendőrszövetség alakulásáról, amely országos szervezkedés.

1918. XII. 15. I. (előkészítő) gyűlés

A MROE elnöksége bejelentette csatlakozását a szervezés alatt álló rendőrszövetséghez.

1919. I. 19. II. (alakuló) gyűlés

A vidéki rendőrség Budapesten a főkapitányság előadótermében, hogy országos szövetségét megalakítsa. Az alapszabálytervezet elfogadása, s annak alapján a rendőrszövetség megalakítása. A Magyar Országos Rendőrszövetség elnöke ROSTÁS István, ügyvezető elnöke PAYERLE Nándor, titkára dr. DAJKA Endre. Várakozó álláspont a Magyarországi Rendőralkalmazottak Szakegyesületéhez történő csatlakozásról.

1919. II. 25. Nyiregyháza, alakuló gyűlés

Megalakult a Magyar Országos Rendőrszövetség nyiregyházi szabadszervezete. Elnök IZAY Géza rendőrfelügyelő, alelnök SZILASY István rendőrőrmester, pénztárnok MESTER Ferenc, ellenőr DIENES István, jegyző HEGYESI Béla. 12 bizalmi férfi megválasztása.

V. sz. melléklet

A rendőrök és a szakszervezet, pártkötődések.**1918. X. 30. Gresham kávéház, alakuló gyűlés**

Megalakult a Budapesti Államrendőrségi Alkalmazottak Szabadszervezete. Bizalmi férfiak megválasztása. Ígéret a Szociáldemokrata Párt részéről a rendőrség legmesszebb menő támogatására.

1918. november eleje

Rendőrtanács megalakulása, mint a Budapesti Államrendőrségi Alkalmazottak Szabadszervezetének új vezetősége.

1918. XI. 6. Böszörményi úti laktanya, elhatározás

Elhatározás a Csendőrségi Alkalmazottak Szabadszervezetének megalakítására. Szaklap a *Csendőr*, a legénységéből választott szerkesztőbizottsággal.

1919. I. 22. Megszűnés és alakuló közgyűlés

A Budapesti Államrendőrségi Alkalmazottak Szabadszervezetének megszűnése és az állomány szakszervezetbe tömörülése.

Magyarországi Rendőralkalmazottak Szakegyesülete néven, amelyen belül:

- Rendőr Alkalmazottak Szakszervezete a fogalmazó és a kezelő kar számára;
- Budapesti Rendőrőrszemélyzet Szakszervezete az őrszemélyzetet felölelően.

A szakegyesület csatlakozása a Magyarországi Közalkalmazottak Szövetségéhez. A szakszervezet titkára LINDER-BÉLA.

Az őrszemélyzet vezetésére, Tízestanács a bizalmiakból.

Az őrszemélyzet bizalmi testületének közvetlen kapcsolata a Szociáldemokrata Párttal.

A Magyarországi Rendőralkalmazottak Szakegyesületének hivatalos közlönye a *Rendőralkalmazott*.

1919. II. 13. Szeged, alakuló ülés

Megalakult:

- a szegedi rendőrség állományában a rendőrtanács és
- a Városi Rendőrségi Szakosztály, a városi szakszervezethez kapcsolódóan.

A Szociáldemokrata Pártban bent maradás.

A Magyar Országos Rendőrszövetségbe akkor léphettek volna be, ha az a Szociáldemokrata Párton belül alakult volna meg.

A szakosztály elnöke TEMESVÁRY Géza megbízott rendőrfőkapitány.

1919. III. 23. Levél (hűségnyilatkozat)

- A Budapesti Rendőrőrszemélyzet Szakszervezete és
- a szervezett magyar csendőrség hűségnyilatkozatnak beillő levelének nyilvánosság elé tárása, a *Népszava* által.

1919. III. 30. MOR rendkívüli közgyűlés és nagygyűlés

Rendkívüli közgyűlés a Gólyavárban, ahol döntés született a Közalkalmazottak Országos Szövetségébe történő belépésről.

Nagygyűlés a Múzeumkertben, ahol VÁGÓ Béla beszéde hangzott el a Vörös Őrség megalakulásáról.

A rendőrség „Zrinyi-sisak”-ja.

VI. sz. melléklet

Forrás ! ZEIDLER Sándor magángyűjteménye.